

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Dispvtationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtvte Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

Dispvtatio IX. De supernaturitate actus, & habitus fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

& perfectius possidam, sed solum significatur, quod demonstratio ducit nos in notitiam obiecti illius, etiam si aliunde notum nobis non sit; ita quando dicitur fiduci munus esse, ut firmissime, & certissime credimus res non apparentes, non excluditus, quod faciat etiam firmius credi eas etiam res, quæ aliunde ratione naturali appareat nobis poterant.

36

Definitio ex acta fidei ex in autoritate Dei obscurè reuelantis fundatus, Suarez.

Denique definitio exacta fidei haec traditur à Suarez disp. 6. sect. 1. num. 5. est assensus firmus acta fidei ex in autoritate Dei obscurè reuelantis fundatus, que plenior, & melior est, quam illa, quam ponit Coninch disp. 14. dub. 1. numero 3. Credere est alicui assertio proper dinum testimonium assentiri. Hoc enim totum competenter assensu praesito etiam proper reuelationem Dei clare cognitam, & cum evidentiā in attestante, qui tamen non est actus fidei, ut supra diximus. Unde neque etiam mihi omnino placet definitio habitus fidei, quam ponit Harrado disp. 49. §. 1. hoc modo: est habitus per se infusus, quo assentimur illis, quæ dicuntur à Deo, proper eius autoritatem, & testimonium certio & absque formidine. Neque enim in hac etiam definitione applicatur fidei obscuritas, nam cui reuelatio Dei clare constaret adhuc assentiretur rei reuelatae proper autoritatem & testimonium Dei. Possumus itaque illam Suarez definitionem ita proponere, ut competat soli fidei infusa; Fides est assensus supernaturalis, firmus, & certus, in autoritate Dei obscurè reuelantis fundatus. Quæ definitio cum proportione applicari potest habitui etiam fidei infusa.

DISPUTATIO IX.

De Supernaturalitate actus, & habitus Fidei.

SECTIO I. Vtrum differentia inter actus honestos naturales, & supernaturales, semper proueniat ex ipso obiecto.

- II. **Actum fidei esse supernaturalē secundum substantiam.**
- III. **Habitus fidei esse per se infusum & in sua substantia supernaturalem.**
- IV. **Vtrum species ad actum fidei doceant etiam esse supernaturales in substantia.**
- V. **En sunt supernaturales apprehensiones precedentes actum fidei.**

VAMVIS hucusque de actu solum fidei loqui sumus, nec adhuc cœperimus de habitu loqui; non tamen possumus de supernaturalitate actus loqui, quin simul de habitu supernaturalitate dicamus, ex qua potissimum, ut videbimus, supernaturalitas in ipso actu probatur. Ne ergo eandem postea quæstio nem iterum tractemus, utriusque nunc supernaturalitatem probabimus. De voluntate autem credendi, & de iudicio evidenti credibilitatis, quod praecedit, non debent etiam esse actus supernaturalis.

les dicemus *infra, suo loco*, quando de iis actibus sermo erit. Nunc tamen operaprestitum est pati, & videre, an actus naturalis & supernaturalis debent differre ex parte obiecti: hinc enim pender, ut postea videbimus, probatio supernaturalitatis in actibus fidei.

SECTIO I.

Vtrum differentia inter actus honestos, naturales, & supernaturales proueniat semper ex ipso obiecto.

SVppono, dari virtutes naturales, & supernaturales, que non solum per accidens, sed per se sunt infusa à Deo, nec vñquam natura virtus possint adquiri, de quibus agitur latè in tract. de virtutibus. Hoc supposito, difficultas est, quomodo actus huius virtutum differentiæ ab actibus virtutum naturalium, an ex parte obiecti, an ex alio capite.

Prima sententia docet, differre ex parte obiecti formalis motus: nam de obiecto materiali non videatur esse dubium, quod per actus virtutis generis attingi possint, idem obiectum materiali, vel gratia, restitutio alieni, vel abstinentia à potu, tam potest eligi per actum naturalium, quam supernaturalem: differentia tamen in motu, proper quod volumus restituere, vel abstinere: aliquando enim est motuum naturale, aliquando supernaturale. Hanc videntur docere Caetan, Conrad, & Medina, quos referat Salas 2. tom. in 1. 2. trah. 11. disp. 6. num. 34. candem sententiam defendit Valquez disput. 86. cap. 6. & multis adductis Suarez lib. 2. de gratia cap. 11. num. 8. & tom. 4. in 3. part. disp. 3. sect. 6. num. 10. & sect. sequenti. Leibus Turrianus opus 2. de gratia disp. 8. dub. 8. & opus 13. dub. 3. & Cunel in present. 9. 109. art. 1. dub. 3. & 4. conclus. 2. & art. 3. & alibi, aliquip Recitatores communiter.

Secunda sententia extrema negat differre actus naturales & supernaturales ex parte obiecti materialis aut formalis; nam licet finis aliqui actus supernaturales, qui differunt ex parte obiecti à naturalibus, & è contra, qualis est vñcta beata Dei, & è contra odium Dei, nullus enim actus naturalis potest esse visio Dei, sicut nec actus virtutis supernaturalis potest esse odium Dei: Ceterum alij multi actus sunt, qui sive naturales sive supernaturales, semper habent idem obiectum materiale, & formale. Differentia autem illius actus ex parte principi, vnde refutatur differentia etiam essentialis in ipsam substantiam actuum, quatenus vñus petit fieri à solo principio naturali, alter vero petit oriri à principio supernaturali. Denique additæ hæc sententiae, differre illos actus non per obiecta formalia quæ, sed per rationes formales sub quibus. Nam licet verique actus tendat ad idem motuum; sub diversa tamen ratione formalis; nempe vñus terminatur ad illud motuum, quatenus attingibile per actum naturalē, alter vero ad idem quatenus attingibile supernaturaliter; quæ non tam sive due rationes obiectuæ, quæm duæ attingibilitates prouenient ex diueritate actuum, quibus potest attingi. Hanc sententiam tenet post plures antiquos non pauci ex Recentioribus, Salas ubi supra, P. Coninch de Moralitate actuum supernaturalium, disp. 5. dub. 1. 2. & 3. P. Granado in pri-

man partem in proemialibus disp. 5. sect. 4. n. 13. & questione 12. tract. 5. disp. 8. num. 6. & in 1. 2. tract. 1. disput. 4. sect. 3. quibus videtur consentire P. Molina in Concord. disp. 7. § Notram sententiam in fine, & disp. 13. & 14. & disputatio 32. & alij Recentiores, quorum meminit P. Luisus Turianus dicto opus. 13. de gratia, & opus. 15. cap. 7. n. 11. & 14.

Vtique sententiae aliquid dandum censeo. Dico itaque primò, loquendo de possibili, non repugnat actus virtutis naturalis, & infusa non distinguere ex parte obiecti materialis, aut formalis. In hac conclusione, loquendo de possibili non solum conuenient Auctores secundæ sententia, sed etiam Pater Suarez dicto capite undecimo, numero sexto & trigessimo, vbi aperit facetur non repugnare actus naturales, & supernaturales feriunt ad eadem obiecta, & moria. Ratio autem est, quia licet actus specificentur ab obiectis, non tamen tanquam à specificariu adäquato, sed solum inadäquato. Nam specificantur etiam in ordine ad principia: quare cognitiones, quas habent duo Angeli specie diuersi, hæc terminentur ad idem obiectum, & morium, possunt adhuc differre species per ordinem ad diuersos intellectus, à quibus elicuntur. Cum ergo habitus infusus habeat se per modum potentiae in ordine ad suos actus, non mirum, quod possint differre species actus, qui sunt à sola natura, & illi, qui sunt ab habitu infuso, licet habeant idem obiectum, & morium; sufficit enim diuersitas specifica principiorum, ut ab illa refundatur diuersitas specifica in actus.

Confirmatur, quia per hoc præcisè, quod unus actus petat fieri à principio supernaturali, intelligimus, habere aliquod prædicatum intrinsecum, quod non haberet actus, qui non petret fieri à tali principio: illud autem prædicatum est sufficiens ad differentiam specificam; nam per illud prædicatum actus est supernaturalis entitati; ille enim actus est entitati supernaturali, qui nunquam potest esse ex solis natura viribus; talis autem est ille actus, nam semper deberet fieri, vel ab habitu supernaturali, vel ab Deo miraculose suppleente minus habitus, ergo per illud prædicatum differret specificè, in modo generice ab alio actu absque alia differentia proueniente ex parte obiecti.

Dices, eo ipso, quod ille actus petat fieri à principio supernaturali, iam supponitur obiectum esse supernaturale: alioquin si obiectum esset naturale, cur petret principium supernaturale ad illud cognoscendum, vel amandum? Respondco, argumentum habere multas instantias contra te; nam cognitio, qua Angelus cognoscit Leonem, petet per suam entitatem fieri ab intellectu Angelico, licet obiectum de se posse bene cognosci ab intellectu humano. Sic etiam licet illud obiectum posset cognosci à principio naturali, cognitio tamen, qua cognoscitur à principio supernaturali, petit omnino principium supernaturale. Ratio autem est, quia sicut natura intellectu Angelico, licet sit superior, postulat tamen cognitionem sibi proportionatam circa ea etiam obiecta, que cognoscit natura inferior: ita per gratiam habituali elevarur homo ad aliam naturam superiorem, & diuinam, quare propterea constitutus in illa natura superiori, postulat potentias, & operationes sibi proportionatas etiam in ordine ad obiecta, circa quæ versatur

Card. de Lugo de virtute Fidei diuina.

natura inferior, seu ipse homo-naturalis: cognitio itaque illa non ideo petet principium supernaturale, quia obiectum est supernaturale, sed quia est cognitio hominis ut constituti in statu, & natura quadam diuina, & supernaturali; sicut cognitio Angelica, non ratione obiecti, sed quia Angelica est, petet principium Angelicum. Hoc modo distinguunt multi in anima Christi scientiam infusam, & scientiam naturalem, licet utrumque terminaretur ad eadem obiecta naturalia, quia nimirum una oriebatur ex principiis naturæ, altera ex gratia, ut facetur Pater Suarez dicto cap. 11. num. 30.

Dices secundò, loquendo de facto, probabilius videtur non ita differe omnes actus supernaturales ratione obiecti, ut ad illud ipsum obiectum, & motuum non possint terminari alii actus naturales. Non dico de facto dati actus naturales circa idem obiectum; sed solum non repugnare, quantum est ex parte obiecti, quod essent. Hæc etiam est iuxta auctores secundæ sententia, quibus addi potest Herize 1. part. disp. 38. cap. 4, qui conuenit nobis, & num. 19, confirmat ex Sancto Thoma, & probari potest primò, quia non repugnat actus naturalem ferri ad obiectum actus supernaturales, & è contra. Fatoe quidem, aliquos esse actus supernaturales, quorum obiectum non potest attingi eodem modo per actum naturalem: tales sunt viro clara Dei. Item cognitio intuitiva, vel quidditativa gratia, aut aliquius obiecti supernaturalis secundum substantiam, & aliae similes: ceterum aliae sunt cognitiones, & volitiones supernaturales, quarum obiecta etiam si sine supernaturala, possunt bene attingi per actum naturalem. Quando enim aliquis mihi narrat, Deum assumptis hypothetice naturam humanam; ego naturaliter audio illas voces, & per consequens naturaliter possum concipere totum illud obiectum, licet sit in se supernaturale, cur ergo non possum naturaliter faci circa illud obiectum supernaturale: idem est de beatitudine supernaturali, seu visione clara Dei; cur enim voluntas non poterit gaudere naturaliter, quando audit Deum præparante & promisso sui visionem hominibus? Ceterè nullum est obiectum adeò supernaturale, quod non possemus naturaliter audire, si nobis narretur, & per consequens circa quod non posset intellectus & voluntas aliquos actus exercere. E contra vero nullum est obiectum adeò vile, & naturale, circa quod principium supernaturale non possit exercere suos actus, sicut nullum est obiectum adeò materiale, circa quod intellectus Angelicus non possit habere actum spirituale; nam potentia superior facile potest versari circa obiecta potentiarum inferiorum.

Secundò & in particulari probatur, quia non potest explicari illa differentia obiectuum inter hos actus naturales, & supernaturales. Loquamus enim prius de virtutibus moralibus, & comparemus misericordiam infusam cum misericordia naturali: utraque vult subuenire indigenti propter honestatem illius subfidi, neutra vult illam eleemosynam propter Deum, alioquin iam non tam est misericordia, quam charitas; quod idem dici potest de iustitia, utraque enim iustitia vult restituere, propter turpitudinem furti; quodcumque enim aliud morium habeat, non erit iustitia, sed alia diuersa virtus: & sic possumus discutere per omnes virtutes morales; ergo fa-

6

Loquendo de
facto, proba-
bilis videt-
ur non ita
differe omnes
actus super-
naturales ra-
tione obiecti
ut ad illud
non possent
terminari alii
actus natura-
rales.

7

tendum est, posse versari aliquos actus naturales circa idem obiectum materiale, & formale, circa quod de facto versantur virtutes infuse.

8

P. Vasquez dicit, *disputatione* 86, docet illas virtutes morales differe ex parte motu, quatenus iustitia naturalis, verbi gratia, solum considerat hominem ut ciuem huius reipublicæ humanæ, cui conuenit seruare aequalitatem erga suos conciues; iustitia vero infusa considerat eundem hominem, ut eleuatum ad beatitudinem supernaturalem, & ut ciuem illius ciuitatis coelestis, quam quidem ut sic decet reddere ynicuique quod suum est, & seruare aequalitatem erga conciues suos in eadem ciuitate; quæ differentia potest considerari in ceteris virtutibus moralibus, & sufficit ad distinguendos actus ex parte obiecti, ut virtutes enim distinguunt secundum diuersas politias, ad quas ordinant subiectum, ut docet Aristoteles *3. polit. cap. 3.*

9

Hic tamen dicendi modus difficilis est, primò, quia est contra experientiam manifestam: quam enim rati sunt, qui habeant illud motuum, quando benè operantur, & qui ideo veline subuenire indigent, vel honorare parentes, quia considerant illos, ut conciues suos in politia coelesti. Modus sanè communis operandi hoc non habet: unde fieri regulariter per ciusmodi opera misericordia, vel iustitia nihil nos mereri de condigno, nec etiam de conguo; nam (ut suppono) per actus merè naturales non meremur in ordine ad salutem eternam, quia non habent proportionem cum fine, aut præmio supernaturali. Deberent ergo magistri, & prædicatores instruere accurate, & serio plebem, ut in his actibus considerarent semper īc ipsos, & proximos, ut conciues ciuidem politia coelestis, alioquin eorum opera nullius esse valoris ad salutem; ne in re tanti momenti ex defectu motu deciperentur; posset enim contingere, quod aliquis per longum tempus se exercens in operibus misericordia ex motu honeste misericordia, & compassionis, nihil prouersus lucrat in ordine ad salutem, eo pùd non mouebatur ex motu decentia ad politiam superiore. Quæ tamen omnia sunt planè contra communem modum concipiendi fidelium, & eorum, ad quos spestar plebem instruere.

10

Impugnat secundò, quia circa illud primum motuum naturale possunt versari actus supernaturales, & circa secundum motuum possunt versari actus naturales. Prima pars probatur, ponamus enim aliqui primò proponi credendum primum articulū fidei, scilicet, Deum esse, antequam proponatur credendum articulū de beatitudine supernaturali; certum est, posse hunc hominem credere illum primum articulū fidei diuinā ante alios, siquidem non proponuntur omnes simul, sed successivè. Tunc vterius proponatur huius homini Deum etiam reuelasse, bonum esse restituere alienum, subuenire indigentibus, &c. potest etiam id credere fide diuina propter Dei reuelationem; potest item ex hac fide supernaturali moueri ad restituendum, vel dandam elemosynam; qui actus voluntatis videntur fore supernaturales, cum orientur ex cognitione fiduci supernaturalis, & tamen non tendunt in motuum illud, quatenus scilicet decet restituere, vel elemosynam hominem eleuatum ad finem supernaturalem; ergo circa primum motuum naturale potest esse actus voluntatis supernaturalis. Secunda item pars probatur, quia possim ego naturaliter

audire, Deum eleuasse nos ad beatitudinem supernaturalem; ergo possum naturaliter gaudere hoc obiecto, quidquid enim naturaliter proponitur ab intellectu, potest voluntas naturaliter amare, vel odio habere: ergo potero etiam naturaliter diligere proximos, ut conciues possiles meos in illa beatitudine, & ut sic velle illis succurrere, vel restituere, &c. quamvis ergo beatitudo in fere supernaturalis, potest tamen terminare actum naturalis, quod audiatur, & quod intelligatur, & per consequens quod amerit a voluntate. Quibus item argumentis impugnari potest modus, quo P. Suarez lib. 2. de *Gratia* cap. 16. explicare conatur differentiam inter hos actus ex parte obiecti, nempe penes conformitatem ad naturam rationalem secundum se, vel ad naturam rationalem, ut eleuatum per gratiam: qui modus parum differet a precedentem, atque adeo eisdem rationibus impugnatur, quæ facile contra ipsum possunt applicari, ut considerant patet.

Deinde loquendo de actibus virtutum Theologiarum, difficile potest assignari aliquid ex parte obiecti, vel motu, quod non potest arius per actum naturale: quæcunque enim perfectio cogitur in Deo, si homini proponatur, potest eam amare; cum sit bona, & voluntas possit naturaliter amare omnem bonum sibi propinquum.

Dicunt, actum dilectionis naturalis tendere ad Deum ut auctorem naturæ, per actum vero dilectionis supernaturalis ad Deum ut auctorem supernaturalem. Sed contra hoc est primò, quia ut supra dicebam, prius proponitur credendum articulū de existentia Dei, quām de eleutione nostra ad finem supernaturalem: prius ergo credit aliquis, Deum esse primum principium, & infinite perfectum, quam credit nos eleuare ad salutem supernaturalem; quis autem dicat, illum hominem, qui credit Deum esse infinite perfectum, creatorē omnium, remuneratorem ita pascindendo à remuneratione naturali, vel supernaturali, & denique iis, qui Deum non diligunt supernaturam in inferno peccatum eternam, vnde inquam, hominem hac fide diuina instruere non posse saltem potentia physica diligere illum Deum, quem iam credit: quod si diligit, videtur esse dilectio supernaturalis, scilicet oritur ex fide supernaturali: omnis enim cognitione supernaturalis representans aliquod bonum, mouet ad amorem supernaturalem eius boni; sicut omnis cognitione naturalis aliquis boni mouet ad amorem naturalē eiusdem boni, quia appetitus eiusdem sequitur ad cognitionem eiusdem ordinis; sicut appetitus innatus sequitur ad naturam. Cum ergo possit dari cognitione supernaturalis deo nondum cognito auctore gratia consequens est, quod possit dari amor supernaturalis eiusdem Dei ita cogniti.

Secundò, quia sanctissimi etiam viti ex confectione creaturarum naturalium, & visibilium mouent ad amandum ardenter, carum factorem: quis autem dicat, illum amorem non esse actum charitatis, sed amorem naturalē? item si aliquis doleat super omnia de peccatis, eò quod fuerint contra Deum eius creatorē, quem hoc ipso titulo debet super omnia diligere; quis neget hunc esse actum perfectissimum doloris, & per consequens supernaturale: non ergo requiriatur illud motuum beatitudinis supernaturalis, ad hoc ut amor sit supernaturalis. Ratio autem est, quia quæcunque perfectio Dei est infinita, & per

per consequens amabilis per charitatem, cuius obiectum formale est infinita perfectio Dei, qua non solum resplendet in potentia producendi gratiam, sed etiam in aliis attributis diuinis: alioquin valde diminuta esset nostra charitas, quae nemppe non posset alii ab infinita sapientia, vel pulchritudine Dei, ab eius immensitate, aeternitate, iustitia, & aliis perfectionibus ad ipsum amandum, sed solum a potentia, quam haber ad producendum gratiam, & alia accidentia supernaturalia.

13 Tertio, potest ad hoc applicari argumentum supra factum, quia illa etiam perfectio Dei, nempe quod sit auctor rerum supernaturalium, potest cognosci per actus naturales: si quidem possum ego naturaliter illud audire, & percipere, ergo quantum est ex parte obiecti non repugnat, quod datur aliqua volatio naturalis, quae ad ipsum terminetur: nam quidquid per intellectualem naturalem representatur, & proponitur tanquam perfectio amabilis, videtur esse obiectum proportionatum ad aliquam voluntionem naturalem, ut sepe diximus.

14 Simile argumentum fieri potest de actibus fidei, & spei, in quibus difficulte assignabitur aliquid ex parte obiecti, quod non posset attingi per aliquem actum naturalem: nam in primis actus spei haber pro obiecto formali Deum, quatenus est beatitudine nostra sperata, vel ipsum etiam Deum ut auxiliatorem, a quo speramus, iuxta varias Theologorum sententias. Vtrumque autem videtur de se posse esse obiectum aliquius actus naturalis. Nam etiam heretici, & Iudei sperant videre Deum, & hoc non sive viribus, sed auxilio Dei, a quo sperant adiuvari, & tamen ille actus spei non oritur ex fide, & per consequens non est supernaturalis. Quod si dicas, illos non habere spiritum firmam sicut fidèles, contra hoc est, quod illa similitus non ostendit esse varietatem in obiecto materiali, aut formalis, sed solum in modo tendendi ad illud, quam varietatem nos libenter dabimus, dummodo concedatur, posse utrumque actum habere idem materiale & formale.

15 Denique de actu fidei probatur eisdem argumentis, quia obiectum materiale sive sapientia est aliquid naturale reuelatum à Deo, ut constat, obiectum vero formale est reuelatio, & veritas Dei, utique autem potest attingi, per actum naturalem, sive ruficium, cui falso proponitur à Parochio aliquod falsum pro articulo fidei, credit firmissime illum erroris propter reuelationem Dei apparentem eodem modo quantum est de se, ac catetos articulos vera fidei; tamen ille affensus non est supernaturalis, cum sit falsus, sed naturalis, ergo potest affensus naturalis terminari ad idem motuum formale, ad quod terminatur affensus sive diuina.

16 Dices: tunc esse valde diuersum motuum, quia unus affensus terminatur ad reuelationem veram, alter ad apparentem: quare iam differunt ex parte motui formalis, reuelatio enim vera, & apparet valde differunt. Sed contra, quia illa differentia materialiter habet in ordine ad motuum formale: non enim magis mouet reuelatio, quando reuera existit, quam quando non existit, cum in veroque casu apprehendatur existens: nec ideo erit magis supernaturale obiectum in uno casu, quam in alio: nam sive gratia habitualis existat, sive non existat; qui tamen diceret gra-

Card. de Lugo de virtute Fidei diuina.

tiam existere, in veroque casu haberet aliquid supernaturale pro obiecto sui affensus: ita qui credit Deum aliquid reuelasse, sive id verum sit, sive falsum; semper habet pro obiecto reuelationem Dei, & per consequens aliquid supernaturale, si reuelatio est aliquid supernaturale; iam ergo constat, posse actum naturale terminari ad illud obiectum supernaturale, non obstante supernaturalitate obiecti.

Ratio denique à priori est, quia, per se loquendo, non est supra totius naturae vites credere aliquid proper Dei reuelationem: nam sicut possumus homini fide digne aliquid narranti credere & facilius Angelo; car. repugnat credere Deo aliquid testificanti; immo non videtur verisimile quod homines in pure natura non possent accipere aliquid praecipuum positivum à Deo, quod si illud possent accipere iam oportet credere, Deum illud praecipere, & per consequens credent Deo dicenti se praecipere. Tunc autem habent idem motuum formale, nempe veritatem, & reuelationem diuinam. Confirmatur, quia lumine naturae cognoscitur honestum esse, & debitum credere Deo aliquid reuelanti, quando adsum motiu evidenter credibilitatis, ergo per naturae vites potuisse tunc voluntas imperare intellectui affensem, quando adserent talia motiu, nam ut supra vidimus, quidquid voluntati naturaliter proponit ut honestum, potest quantum est ex parte obiecti, terminare aliquem naturalem amorem ipsius voluntatis; voluntas autem imperante affensem, intellectus necessario obedire: subordinatio enim necessario voluntati: alioquin non cognoscetur esse honestum credere, si voluntas non posset efficaciter imperare affensem; nihil enim est honestum, nisi quod sit volibile à voluntate honesta.

17 Dico tamen tertio, loquendo de facto, probabilius videtur, omnes actus virtutum moralium supernaturalem, inquit, omnes actus supernaturales sicut voluntatis differre aliquo modo ex parte motui ab actibus naturalibus, qui de facto dantur, sicut per se loquendo. In hac conclusione conuenio cum Auctoribus primæ sententiae. Eam autem sic declaro; quia eadem honestas temperantia, v.g. potest proponi voluntati dupliciter. Primum, vel lumine naturae manifesta. Secundum, ut testificata à Deo consilente, vel præcipiente temperantia. Primo modo proponitur per cognitionem naturalem, ad quam sequitur amor etiam naturalis illius honestatis. Secundo modo proponitur per fidem diuinam, ad quam consequitur actus supernaturalis eiusdem ordinis. Comparando ergo hos duos amores honestatis temperantiae inter se, si est utique tendat ad eandem honestatem; alter tamen tendit ad eam honestatem in se apparentem, alter ad illam honestatem in se apparentem, sed in reuelatione, & manifestacione diuina, quare iam ex parte motui apparet aliquid diuersum in uno actu, ac in alio, quod magis ex obiectuum solutione intelligetur.

Obiectio ergo primò, quia tota illa differentia non videtur esse ex parte motui, sed ex parte cognitionis, qua representatur motuum; cognitione autem non est motuum, sed applicatio motui; vnde ex varietate præcisa cognitionis non debet variari amor obiecti: ergo si illi duo amores solum differunt penes diuersas propositiones eiusdem obiecti, non differunt ex parte motui formalis.

18

Logendo de
facto, proba-
bilius videtur
omnes actus
virtutum mor-
alium super-
naturales.
Ego differre
aliquammodo
ex parte mo-
tui ab acti-
bus naturali-
bus, qui de
facto dantur,
sicut per se
loquendo.

19
Obiectio 1°,

T 3 Respondeo,

Respondeo, negando Antecedens; nam licet Iesus fidei representans honestatem temperantiae non sit motiuum; obiectum tamen ipsius actus fidei est vere motiuum. Obiectum autem non est sola honestas temperantiae, sed honestas temperantiae connexa cum reuelatione Dei, quod totum tenet se ex parte obiecti illius actus, & quod totum mouet ad amorem temperantiae; nam totum illud mouet voluntatem ad amorem, quod fuardet; non autem fuardet solum honestas temperantiae, sed etiam connexio, quia apparet ex parte obiecti inter reuelationem Dei, & honestatem temperantiae; ideo enim mouet, quia video Deum, qui mentiri non potest, testificari temperantiae esse honestam. Datur ergo duplex quasi motiuum. Primum est honestas temperantiae, & hoc est motiuum simul volitum per actum temperantiae: alterum est connexio illius honestatis cum testificatione Dei, & hoc non est motiuum volitum, sed tantum suadens ad amorem temperantiae, & penes hoc moriorum necesse est, quod differentant omnes actus voluntatis, qui procedunt ex lumine fidei: ab iis, qui procedunt ex cognitione luminis naturalis, atque adeo quod detur inter illos aliqua differentia etiam ex parte motiuum.

20
Obiectio 2. Sed contra obiectio secundò, quia obiectum motiuum ipsius actus fidei diuinæ non est tale, ut non posset etiam terminare aliquem actum naturalem, ut supra probauimus; ergo quando de facto proponitur illud obiectum intellectui, poterit intellectus habere actum naturalem circa illud; & rursus ex hac fide naturali, poterit moueri voluntas ad volendum illud obiectum propter illud motiuum creditum, qui actus voluntatis, cum oriatur ex cognitione naturali, erit etiam naturalis, & tamen non differt ex parte obiecti motiu à volitione supernaturali, quia oriatur ex fide supernaturali eiusdem obiecti.

Respondeo, licet obiectum motiuum fidei posfit, quantum est ex se, terminare actum naturalem, de facto tamen intellectum non elicere regulariter nisi assensum supernaturalem. Ratio autem est, quia Deus de facto voluit fidem esse principium meriti supernaturalis, ut videbimus infra, ideo proposito sufficiente motiu fidei, Deus non concurrit ad actum naturalem, sed loco illius ad supernaturalem, qui sit proportionatus ad meritum vitæ æternæ.

21
Obiectio 3. Tertiò obiectio, quando de facto aliquis rusticus deceptus a suo Parocho, credit aliquem articulum falsum existimans esse vere reuelatum à Deo: credit etiam firmissime, & propter idem motiuum, propter quod crederet, si esset verus, scilicet propter reuelationem primæ ventitatis: & tamen ille assensus tunc est naturalis, cum non sit fidei diuina, ergo potest dari de facto actus naturalis, qui ex parte motiu nullo modo differat ab actibus supernaturaliibus. Respondeo, ideo in conclusione loquutus sum nominatim de actibus voluntatis. Caterum si velimus eam extenderemus etiam ad actus intellectus, adhuc potest in aliquo sensu locum habere. Nam licet in praedito casu ille rusticus habeat vere pro motiu reuelationem Dei, & non testimonium Parocho, quia eodem modo assentitur, quantum est de se, huic articulo, & aliis; adhuc tamen non habet pro motiu reuelationem veram, sed apparentem; dare illi duo actus differunt ex parte motiu in hoc sensu, quod licet neurri apparet ex parte

motiu aliquid diuersum, vnu tamem illorum, nempe supernaturalis, exigit per suum essentiam, in motiu veram existentiam, quam alter actus nullo modo exigit, quod sufficit ad hoc, ut factum materialiter differant ex parte motiu, licet non formaliter, hoc est, non apparet aliquid praedicatum in motiu vnu, quod non apparet etiam, & cognoscatur in motiu alterius; in actibus autem voluntatis datur etiam hæc differentia in motiu actuum naturalium, & supernaturium: nam semper in motiu actus supernaturalis apparet esse reuelatum à Deo, quod non apparet in motiu virtutum naturalium voluntatis, ut dictum est.

Sed contra obiectio quartò, in praedito casu voluntas credendi illum articulum falsum propter reuelationem Dei habet ex parte motiu eadem conditiones apparentes, quas haber voluntas credendi articulum verum; & tamen in eo casu voluntas illa est naturalis: ergo etiam in motiu aliqui voluntatis naturalis nihil apparet diversum à motiu voluntatis supernaturalis. Respondeo faciliter negando minorem, nam licet tunc assensus sit falsus & naturalis: voluntas tamen impetrans illum assensum est bona, meritoria, supernaturalis, procedens ex eodem habitu insu pia affectio, & quidem tantam habet difficultatem intellectus in credendo illo articulo falso, quam in credendo articulo vero; quare ad volendum illum articulum credere, pariter indiger auxilio Dei, quod auxilium erit supernaturale, cum detur ad actum bonum & meritorium.

Obiectio quinto voluntas ipsa credendi est supernaturalis, & tamen non oritur ex cognitione fidei, sed ex cognitione evidenti, quia cognoscitur honestas credendi; ergo non omnis voluntas supernaturalis habet ex parte motiu lumen fidei. Respondeo distinguendo consequens: non habet ex parte motiu lumen fidei, quia in actu secundo hoc est, obiectum creditum, concedo, non habet lumen fidei quia in adiutorio hoc est, obiectum, ut credibile; nego. Illud autem iam inuoluit aliquo modo lumen fidei; iam enim illuminamus à connexione, quia apparet inter illud obiectum, & reuelationem Dei ut indicamus illud esse credibile, seu posse credi, quod sit reuelatum.

Dices, sicut honestas credendi potest de facto cognosci per actum evidenter supernaturalem, & amari per voluntatem supernaturalem; cur honestas etiam temperantiae non potest de facto cognosci per actum supernaturalem, & amari per voluntatem supernaturalem quia non supponit ex parte motiu lumen fidei? Respondeo de possibili non esse repugnantiam; de facto tamen non fuit, quia Deus voluit propter plures congruentias, & salutis, atque ideo nullum fieri actum meritorium etiam de conguo, qui non oriatur ex lumine fidei, ut videbimus infra.

Et in obiecto dissolutoriū argumentum, quo virtutur P. Suarez in presenti dicit, lib. 2. cap. 11. Sicutum. 18. contra nostram secundam conclusionem, quia nimur si motiu actus naturalis posse terminare actum supernaturalem, & è contra, sequitur non esse in poretate hominis elicere actum supernaturalem: homo enim de se solus poterit operari circa obiectum propositum; ad Deum autem spectabit determinare, quod actus fiat naturalis vel supernaturalis. Ad hoc, in-

quam,

quam, facile respondemus negando sequelam; quia licet motuum actus fidei, & omnium, qui ex ipso procedunt in voluntate, sit tale, ad quod potuissent terminari actus naturales; de facto tamen Deus non concurrit ad actus naturales; sed supernaturales propter rationem supra positam, atque ad eum quoties homo de facto operatur circa illud motuum, operatur actu supernaturali.

25 Eodem modo soluitur alia argumentum eiusdem Autoris ibi num. 13. contra eandem nostram secundam conclusionem: quia nimis sequitur actus supernaturales, quos de facto habemus, non esse supernaturales ex suo motu, vel obiecto, si quidem ad idem motuum potuerit terminari actus naturalis: consequens autem dicit, esse absurdum, tum quia destrueretur fundamentum necessitatis gratiae supernaturalis; tum quia est contra Sanctum Thomam *prima secunda*, *questio*ne *centesima nona*, *articulo secundo*, *ad primum & secundum*, & *quest. 62. art. 1. & quest. 68. art. 3.* ubi vultum supernaturale versari circa obiecta supernaturalia. Respondeatur tamen, loquendo de facto, actus supernaturales versari circa motuum supernaturale, hoc est, quod de facto exigit auxilium supernaturale, ut vidimus, non tamen ita supernaturale, vt non potuerit terminare actum naturale, neque ex hoc destrueretur necessitas gratiae supernaturalis ad hos actus; quia hac necessitas non probatur ex motu, vel obiecto, sed ex proportione, quam hi actus habent cum beatitudine supernaturali, & ex infusione habituum supernaturalem, qui de facto infunduntur a Deo, & argunt actus esse supernaturales, cum non dentur ad facilius, sed ad simpliciter; nam experientia docet habitus infusos non facilitare, vt alii probant, atque ideo ostenditur defectus potentiae naturalis ad talem actum, de quo aliis. Ad id vero quod affectur ex Sancto Thoma, Respondeo *d. quest. 62.* non loqui de supernaturitate obiecti, sed actuum; in illo autem *art. 3. ad 1. & 3.* videretur recurrere ad supernaturalem beatitudinem, quam charitas supernaturalis videatur habere pro obiecto, dum tendit in Deum ut auctorem illius boni supernaturalis. Alibi vero videtur distinguere virtutes naturales, & supernaturales a diuersa regula nationis, quam respiciunt, vel a diuerso fine ad quem ordinant subiecta. Videatur *part. 2. questio*ne *63. art. 3. & 4.* Hac omnia locum habent in *ostra sententia*. Fatemur enim, de facto virtutes supernaturales habere diuersam regulam non solum formalem, sed etiam obiectuam a regula virtutum naturalium, cum habeant pro regula aliquid reuelatum a Deo. Item ordinare hominem ad diuersum finem, hoc est, ad beatitudinem supernaturalem, quam ordinationem de facto non credit homo firmiter, nisi per fidem diuinam, & per consequens non potest velle illam, vel amare Deum ut auctorem illius, nisi per actum supernaturale orum ex fide supernaturali. Non tamen opotest quod charitas non possit amare Deum ut auctorem beatitudinis supernaturalis, potest enim diligere etiam alias perfectiones Dei, ut reuelata sunt. Sed tamen sufficierunt distinguitur a dilectione naturali per hoc quod possit etiam amare Deum ut auctorem beatitudinis supernaturalis, quod de facto non potest debito modo praeferre dilectione naturalis, quia non oritur ex fide. Denique omnes virtutes infusae tendunt in Deum, ut auctorem supernaturalem dupliciter: scilicet, ut in auctorem harum virtutum, & ut in

finem, qui per has solas virtutes potest adquiri; virtutes autem naturales nullo modo tendunt in Deum, ut auctorem supernaturalem.

26

Denique ad maiorem abundantiam, concede possumus, nunquam de facto repetiti, per se loquendo, actum fidei supernaturalem, qui non differat ex parte motu intusfeci, & obiecti formalis ab aliis actibus naturalibus, qui de facto sunt: nam actus naturalis terminatur ad reuelationem apparentem, qua licet non differat specie a reuelatione vera, ad quam terminatur actus fidei supernaturalis, differt saltem numero: neque ad illam eandem potest de facto actus supernaturalis terminari: non ergo habent de facto idem omnino morium, & obiectum formale actus naturalis & supernaturalis. Dixi tamen, saepe, *per se loquendo*, quia nolo disputare, an aliquando possit per accidens actus naturalis tendere ad idem obiectum materiale, & formale, v.g. quando ex circumstantia extrinseca actus efficit malum, & ideo Deus negaret ad eum actum concursum supernaturalem: quod rarissimum erit, & ad nostrum intentum parum referit.

SECTIO II.

Actum fidei esse supernaturale secundum substantiam.

Suppono communem distinctionem entis supernaturalem in supernaturale quoad substantiam, & supernaturale quoad modum. Illud dicitur, quod in sua entitate tale est, vt nunquam ex natura viribus esse possit, ut lumen gloriarum, vno hypothistica, &c. Hoc vero dicitur, quod licet ex natura viribus posset fieri; attamen hic & nunc a Deo praeter naturae exigentiam fit, vt visus caseo restituens, rosa hyeme producta, &c. Hoc supposito, certum videtur, actum fidei supernaturale esse aliquo ex his modis contra Pelagium, & eius reliquias docentes fidem esse posse a nobis, contra quos late Augustinus de *praedestinatione Sanctorum*, & de *bono perseverantie*, S. Prosp. contra *Cassianum* a cap. 36. & dnb. 8. ad *capita Gallorum*, & dnb. 1. ad *Irenensem* lib. 1. de *ocatione gentium* a cap. 23. (aliis 8.) S. Fulgentius lib. de *incarnatione* cap. 8. ex variis *Scripturis* locis, praesertim ex Paulo ad Ephes. a. *Salvati estis per fidem, non ex vobis*; *Dei enim donum est*, ad *Philip. 1. Vobis datum est per Christum, vt in eum creditatis*. Et alibi saepe, propter que loca haec veritas recepta est a Concilii infra afferendis, quibus addi potest *Censura Pij V. & Gregorij X 111.* in *Bulla contra propositiones Michaelis Baij*, cuius 24. *propositio*, haec erat: *Abiurata est sententia eorum, qui dicunt, hominem ab initio dono quodam supernaturali, & gratuito super conditionem naturae sua fuisse exaltatum, ut fide, spes, & charitate Deum coleret*: cui similes erant propositiones 22. & 27. *Quæstio ergo est*, an actus fidei sit supernaturale primo modo, an solum secundo.

27

Ens aliud supernaturale quoad substantiam, aliud supernaturale quoad modum.

Prima sententia negat esse supernaturale secundum substantiam, sed dicit esse solum quoad modum; ita Caiet. 1. 2. *quest. 109. articulo 4. & 2. 2. 2. 2.* *Prima sententia.*

quest. 17 1. artic. 2. ad 3. Palud. in 3. d. 2. 3. quest. 3.

3. certio diuendum est, & in 4. d. 14. q. 2. Capreolus

in 1. d. 17. q. 1. artic. 3. ad argumenta Aurelii contra primam conclusionem, & ad argumenta 4. lo-

28

T 4. 69

eo facta, insinuat etiam Dur. in 2. d. 81. & in 3. d. 31. q. 4. Tribuitur etiam Nominalibus, quatenus insinuant actus fidei Christianæ, & humanæ non differre specie essentiali: Okamus quodlibet. 3. q. 27. Gabr. in 3. d. num. 3. q. 2. art. 1. Almai. quest. 3. Tribuitur etiam Scoti quest. 1. prologi. §. ad questio- nem, quem tamen Suarez lib. 2. de gratia, c. 4. ex- plicare conatur.

29
Secunda sen-
tentia vera;
& commu-
nis.

Secunda sententia vera, & communis iam omnibus Scholasticis affirmat, esse supernaturalem secundum substantiam, & videtur Sancti Thomæ in fr. quest. 6. art. 2. quem sequuntur omnes Thomista, & eam supponunt omnes Doctores nostra Societatis. Videatur Suarez ubi suprà c. 4. & sequentibus, & lib. 3. de auxiliis, cap. 1. num. 3. Valquez 1. 2. disp. 187. cap. 2. Coninch. de actibus supernaturalibus disp. 4. dub. 3. qui bene de hoc tractat. Molina in Concordia quest. 14. articulo 13. disp. 7. §. nostram sententiam & disp. 14. membr. 1. §. in eadem sententia, & membr. 2. §. deinde, ubi & alibi sapa hanc sententiam profiteretur, ut apparat, quā sine fundamento eum pro contraria sententia afferat Lorca disputatione 9. de gratia, quia in Concord. questione 14. articulo 13. disp. 14. & 15. & alibi dicat, credere, diligere, & sperare, &c. esse actus naturales quoad substantiam. Ceterum non aduerit Lorca, per huiusmodi phrasim solum velle Molinam, quod alij plures Scholastici cum S. Thomæ in fr. questione 171. articulo 2. eodem modo loquendi significarunt, scilicet actus illos secundum rationem genericam. Ne quantum est ex parte obiecti, posse esse naturales, quia possunt dari actus naturales terminati ad simile obiectum, ut nos etiam docuimus suprà, quum Molina sentium posset facile intelligere, si reliqua eius loca videtur, ubi expressè fatur, actum fidei Christianæ secundum omnem rationem formalem esse super- naturalem, & specie differre ab actibus habituum acquisitorum.

30
Probatur ex
Scriptura.

Probatur primò hæc sententia ex Scriptura, Conciliis, & Patribus exigentibus ad fidem gratianæ Dei, prope gratia conditivatur à natura: Math. 11. Patrem nemo nonit, nisi Filius, & cui Filius voluerit renelare. Ad Ephes. 2. gratia estis saluati per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est. 1. Corinth. 12. nemo potest dicere Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto. 2. Corinth. 3. Non sumus sufficiens cogitare aliquid ex nobis, &c. Ioan. 6. Hoc est opus Dei, ut credatis: & in fr. nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum. Concilium Arauf. 2. cap. 6. 8. 16. 25. & 27. definit per infusionem, & inspirationem Spiritus sancti facti in nobis diuinitus, ut credamus, & aliter nos non posse credere, &c. Milicuitanum c. 4. utrumque ait eile donum Dei, & scire quid age- re debeamus, & diligere, ut faciamus. Trident. sess. 6. can. 3. & cap. 5. 6. & 12. Caleft. epist. 1. ad Episc. Gallia, Innoc. 1. epist. 25. & 26. que sunt 92. & 93. inter epistolæ Augustini. Idem Augustinus ubi suprà, Prosper, & Fulgent. citati, & alij Patriæ, quorum loca afferit Valentia. 2. tom. disp. de gratia quest. 5. punct. 4. ubi ex professo hæc qua- stio de omnibus actibus supernaturalibus tracta- ri solet.

31
Probatur ra-
tione.

Ex his locis formatur prima ratio pro conclu- sione, quia actus fidei Christianæ talis est, ut ad eum eliciendum indiget homo peculiari auxi- liu gratiæ diuinitus collato, & superante vires naturæ, ergo, ille assensus non est naturalis, alioquin si naturalis esset, ergo natura prout distin-

gitur à gratia, habet sufficietes vires ad illum aliquando eliciendum, ergo aliquando poterit ho- mo credere sine auxilio gratia.

Dices primò, Patres quidem exigere auxilium speciale Dei ad actum fidei, non propter supernaturalem substantiam ipsum assensus, sed propter maximam ipsius difficultatem, quia ranta est, ut nisi natura sublevetur specialiter à Deo, non poterit propriis viribus vincere illum difficultatem: sicut multi etiam sentiunt ad actum naturalem dilectionis Dei super omnia requiri etiam speciale auxilium Dei propter maximam eius difficultatem: Sed contra, quia hæc difficultas vel ne- scitur ex rebus creditis, vel ex modo credendi illa obscure, & firmiter: non quidem ex rebus creditis, haec enim aliqua sunt valde humano capi possunt, ut mors, iudicium, &c. Sed neque ex modo assentiendi firmiter, nam hereticus firmiter & super omnia adharet suo errori per actum naturalem: ergo ex hac præcise difficultate non omni supernaturalitas.

Dices secundò, auxilium gratie, quod Scriptura, & Patres exigunt ad fidem, non esse aliquod auxilium supernaturalis in substantia, sed auxilium cogitationis congrue ad credendum, quam homo habere non posset sine speciali Dei beneficio.

Sed contra secundò probari potest conclusio, & impugnari hæc solutio, quia si auxilium gratie solum requireretur, ut debet cogitatio congrue ergo sufficeret cogitatio intenta ordinis naturæ, neque exigetur aliquis habitus supernaturalis ex parte principi: cum enim effectus sit intentio naturalis, Iatis erit addere ex parte principi casas naturales robustiores; non vero principi supernaturalis: Consequens autem est fallum, nam ut probauimus fact. 2. ex mente Conciliorum ad huiusmodi assensum requiri ut ex parte principi habitus infusus supernaturalis, ergo & ipse alia- sus est entitatiæ supernaturalis.

Dicunt, habitum requiri, non quidem sub- stantiam assensus producendum, sed ad aliquid modum ipsi superadditum. Qualis autem in his modis, non conuenienti: quidam dicunt, habitum requiri ad intentionem assensus. Sed contra hoc est Paulus 1. ad Timoth. 1. Misericordia Domini consequitur sum, ut essem fidelis, ubi (ut bene ponderat Augustinus) non dixit ut essem fidelis, sed ut essem fidelis: non ergo exigunt auxilium gratie solum ad intentionem, sed ad substantiam credendi. Deinde sicut ad iustificationem non exigitur contraria cum determinata intentione, sed sufficit remissio, ut suppono ex materia de Per- tentia: sic neque ad salubriter credendum, requiri aliquid intentio, sed sufficit assensus remissio. Denique si per vires naturales possumus habere substantiam illius assensus, non est cum per eadem vires, addito praesertim habitu acquisito ex mul- torum actuum exercitio, & robustiori cognitione mortuorum, non possumus aliquando elicerre af- sensum intentionem.

Alij dicunt, habitum fidei exigi ad facilitatem assensus. Sed contra Primo, quia hoc est contra citata Confilia, quibus definitur, sine gratia nos non posse, non solum facilius; sed nec illo modo operari. Secundò, quia ad iustificationem ex quo conduceret actus difficilis eliciunt, inde vi- deretur eo melior quod cum maiori difficultate fieret. Tertiò, quia, si actus secundum substantiam posset prouenire à viribus naturæ, non est

cur non posse etiam procedere cum facilitate orata, ex habitu acquisito naturali. Quartò hæc facilitas in ipso actu non est modus intrinsecus, sed mera denominatio proueniens à potentia, quæ in actu primo magis propendet in actu: quare propter illam denominationem non posse idem actus fieri de non dispositione dispositio coniuga ad iustificationem. Denique probabilis multo est, habitum supernaturale non dare facilius posse, sed solum simpliciter posse; cùm constet experientia puerum baptizatum non faciliter credere, quando venit ad vsum rationis proper habitum infusum in baptismo, quā si vte non cūlēt baptizatus.

Alij dicunt Tertiò, habitum exigere ad infallibilitatem assensus, non ad substantiam. Sed contra, quia infallibilitas non est modus distinctus ab ipso actu; alioquin si distinguatur, ergo sit a solo habitu; nam infallibilitas illa, vt sic non est actu vitalis, ergo totus assensus sit ab intellectu solo, & infallibilitas a solo habitu, ergo assensus non potest esse dispositio ad iustificationem, quia ipse assensus nullo modo est ab habitu; infallibilitas autem non potest esse dispositio; quia cùm non sit actu vitalis, non potest habere rationem meriti de coniugio; ergo fatendum est ipsum actu secundum suam entitatem, secundum quam est dispositio, habere aliquid ratione cuius exigat procedere ab habitu supernaturali.

Quarto dicunt alijs, exigi habitum ad hoc, vt in actu ponatur quidam modus proportionis cum fine supernaturali: sed contra, quia si actu secundum se non habebat proportionem cum fine supernaturali, non potest eam habere per modum superadditum: nam ista proportio debet esse per modum meriti: ille autem modus superadditum non potest reddere meritorium actu, qui de se non est meritorius: sille enim modus non est voluntarius formaliter, vt de se patet, nec aliunde dignificat opus, sicut dignitas persona, ergo nullo modo conferit ad proportionem ipsius actu, si ab ipso distinguitur. Omittit alios modos, ad quos minus apparenter potest exigi habitus. Videatur Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 3. sect. 6. & Valsquez in 1. 2. disp. 187. cap. 2.

Tertio probari solet ab aliis supernaturales fidei, ex eo quod terminatur ad diuinam reuelationem sine alio medio, & sine ulla formidine. Ceterum ex dictis disp. 1. constat, non sat probari ex hoc capite supernaturalem: cùm possit dari naturalis assensus circa idem obiectum, & fine formidine non enim appareret in hoc aliqua manifesta repugnancia, quod latè & bene probat cum aliis Coninch, disp. 14. dub. 2. docens possibiliter esse actu naturali circa idem omnino obiectum formale nostra fidei, & nos ostendimus sect. precedenti.

Contra hanc communem sententiam nihil est, quod peculiarem habeat difficultatem; solum potest opponi S. Thom. *infra quest. 171. articulo 2.* ad 3. vbi ait, *actiones, ad quas infunduntur habitus, non esse supernaturales secundum substantiam, sed solum secundum modum.* Respondet S. Thomam solum velle significare ibi discrimen inter actiones miraculosas, quales sunt suscitatio mortui, & prophetia ex una parte, & actuus credendi, diligendi, &c. ex alia. Discrimen autem est, quod nec illæ priores, nec aliae illis similes fieri possunt à natura, & ideo eas appellat supernaturales quantum ad substantiam: at vero istæ

actiones posteriores, licet cum illo modo supernaturalis (intrinseco quidem essentiali) non possint fieri à natura, possunt tamen fieri alia similes in modo tendendi ad sua obiecta, & ideo has dicit solum esse supernaturales quoad modum: non tamen negat illum modum esse de quidditate horum actuum; ita explicat S. Thom. *Baſis infra q. 24. art. 2. in fine* cum aliis Thomistis.

Opponunt alijs, quod haereticus assensu naturali credit articulo proper Dei reuelationem, ergo non est, cur ponamus in Catholico assensum supernaturalem ad credendum proper diuinam reuelationem. Refpondetur, non poni nostrum assensum supernaturalem præcisè, quia est proper reuelationem, sed quia ex parte principij postulat aliquid supernaturale, vt vsum est. An verò assensus haereticus differat à nostro etiam ex parte obiecti, videbimus *infra disputatione 17.* Omitto alia argumenta communia, quæ in uniuersum tendunt ad negandum omnes actus supernaturales in substantia: haec enim pertinent ad materiam de gratia, vel ad materiam de habitibus, de qua in 1. 2. Videatur etiam Hurtado *disput. 62. sectione 1. §. 11.* vbi nobis consentiens dicit, ex necessitate habitum per se infusorum probandum supernaturalitatem actuū fidei, spei, & charitatis. Habitum autem per se infusos dari, aliunde ex auctoritate probandum est, vt videbimus *sect. sequenti.*

SECTIO III.

Habitum fidei esse per se infusum & in sua substantia supernaturalem.

Diximus, supernaturalitatem actuū fidei probari optimè ex eo, quod infunditur à Deo solo habitus fidei, cuius infusio otiosa esset, si actuū fidei, quales ad salutem requiruntur, non haberent aliquod prædicatum sibi quidditatum superans vires naturæ. Necesse ergo est, quod aliunde probemus dari talen habitum per se infusum; quod quidem potissimum fundatum suum in auctoritate habet, quæ ranta est, vt iam sine nota graciæ negari non possit, vt cum aliis notat Hurtado *disp. 62. §. 4.* & dubium solum remanserit, an res hæc sit omnino de fide.

Plures negant, quos refert Salas 1. tom. in 1. 2. tract. 10. disp. 3. sect. 4. & sequitur Valsquez ibi adductus variis in locis. Canus tamen & Sotus, qui pro ea referuntur, magis sunt pro contraria, vt postea videbimus. Præcipuum fundamentum defunxit ex Innoc. III. in cap. *Maiores de baptismō* vbi relatis virtutisque partis opinionibus, eam partem non definit, & ex Concilio Vienensis relato in *Clementina unica de summa Trinitate*, vbi opinio ponens habitus infusos solum eligitur, vt magis probabilis, nec postea in Tridentino videtur hæc res omnino definita, omnia enim Tridentini loca pro habitibus infusis habent probabilem explicationem.

Verius tamen est, rem esse de fide, quod adulti iustificari habeant aliquod donum fidei infusæ & permanentem. Dixi *donum fidei*: abstrahendo à nomine *habitū*, quia an hæc fides sit habitus, vel quid aliud, fortasse nondum est definitum. Hanc sententiam tenet noster Valentia cum aliis multis, quos refert Salas vbi *supra num. 39.* & Suarez lib. 6.

40

An sit fidei substantia, quid aliunde infusum habere possit, aliquod datum fidei infusa.

Sententia negationis.

41

Sententia affirmativa.

lib. 6. de gratia cap. 3. & 8. & in presenti disput. 7. scilicet 1. Granado in 1. 2. controvers. 4. disput. 2. & Coninch de supernaturitate alium moralium disp. 6. dub. 1. item Canus lib. 7. de locis cap. 2. licet pro contraria afferatur, quia dicit, non pertinere ad fidem eam questionem, an gratia & virtutes, quae in baptismo infunduntur, sint qualitates; non tamen negat esse de fide veras virtutes permanentes in baptismo infundi, in quo etiam sensu loquitur Sotus lib. 2. de natura. & gracia cap. 19. qui tamen solum dicit, Concilium Tridentinum consulto noluisse ut nomine habitu, cum numerauerit dona illa, quae in iustificatione conferuntur, quia non pertinet ad fidem, an hac dona sint qualitates pertinentes ad speciem habitus. Quod idem docet Vega lib. 7. in Tridentin. cap. 24. cum tamen explesè fateatur esse de fide post Tridentinum infundi virtutem fidei ab actu credendi distinctam; nam post adducta verba Concilij Viennensis supra relata sic a Vega testis quidem fide dignus, & oculatus Tridentini Concilii. *Visum est huic sanctæ Synodo, (scilicet Tridentinæ) acceptare sententiam istam, & afferenti oppositione anathema indicere: intellectum enim, hanc esse communem Ecclesie fidem; tamen non sub nomine habitu, quod idem docet Sotus ubi supra cap. 18. qui & ipse Tridentino interfuit, & eius mentem melius potuit intelligere.*

42 Probatur ergo hæc sententia primo ex Tridentino scilicet 6. c. 7. vbi post numeratas dispositiones, quæ iustificationem preceduntur, & in ipsis actum fidei, & spei: subdit: *hanc dispositionem, & preparationem iustificationis ipsa consequitur, quia non est sola peccatorum remissio, sed sanctificatio etiam, & renovatio interioris hominis per suceptionem gratia & donorum.* vbi suscepit gracie & donorum in iustificatione inclusa conditio inquitur à preparatione, quæ consequitur, & in qua supponebatur iam fides actualis, ergo nomine donorum, quæ postea infunduntur, intelligi debet aliquid permanentis, & ab actibus constitutum. Confirmatur ex illatione facta à Concilio eodem cap. 7. vbi postquam dixit, causam formalem iustificationis esse iustitiam inherentem datam à Deo secundum cuiusque dispositionem insertam: *vnde in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum hec omnia accipit homo simul infusa per Iesum Christum, cui inferiorit: fidem, spem, & charitatem.* Vbi explicat, quæ sint illa dona, quorum susceptionem superius dixerat includi in iustificatione. Confirmatur secundum ex verbis sequentibus vbi Concilium docet, hanc fidem esse, quam ante baptismi Sacramentum ex Apostolorum traditione, catechumeni ab Ecclesia perunt, cum petunt fidem vitam eternam praestantem. Hæc enim fides non datur ab Ecclesia, nisi per baptismum, ad quem ipsi accedunt: per baptismum autem non datur fides actualis, sed donum permanentis fidei ab actu distinctum, neque ipsi postulare censentur actum fidei, cum quo iam habito accedunt ad baptismum.

43 Confirmatur tertio ex eodem Concilio eadem scilicet cap. 15. & can. 28. dicente, quocunque peccato mortali amitti gratiam iustificationis, non tamen fidem, nisi per infidelitatem; & hanc fidem, quæ remanet amissa gratia, esse veram fidem. Vbi nomine fidei intelligitur aliquid permanentis, & quod verè maneat in peccatore.

Confirmatur quarto, ex Concilio Moguntino

celebrato anno 1549. duobus annis post dictam sessionem 6. Concilij Tridentini, quæ in cap. 7. habet quandam peripheras illius capituli secunda sessionis sexta Tridentina, in hac verba: *infusatio cum peccatorum remissione etiam sanctificationem, & interiorem renovationem confert, quæcum per meritum Christi, quod iam credenti communicat, cum venia peccatorum Dei gratiam, & per Spiritum sanctum una cum fide simul spem & charitatem in corde diffusam accipit; hisque donis in ipso permanentibus, non solum reputatur, sed vere existit iustus.* Ex quibus verbis constat Partes illius Concilij intellexisse fidem, spem, & charitatem, quorum infusio ponitur à Tridentino in iustificatione, non esse actus, sed dona habitualia in ipso iustificato permanentia; & hoc ad doctrinam catholicam pertinere. Additum censuram Pij V. & Gregorij XI I. contra propositionem Baij adductam scilicet, precedenti.

Neque obstant verba Concilij Viennensis & Innocentij III. supra adducta; nam in primis sic tunc non fuerit ea sententia ab Ecclesia definita, potuit postea post diuiniurum examen definita. Deinde addo, in illis locis non dici esse opinionem probabilem, quæ negaret in adultis iustificatis infusionem fidei permanentis: sed vero quibus solum agi de questione illa, quod amittit ad parvulos: nam in dicto cap. *Maior quæcunque proposita est de baptismino parvulorum, an habet aliquem effectum; ad quod responder Pontifex, utique habere effectum remissionis peccati, licet adhuc sub lite esset inter Doctores, an parvulus infundenter virtutes, quibusdam negotiis, & quibusdam concedentibus, quia numerum, licet de adultis nemo dubitaret, de parvulis tamen dubitabant, eo quod in eis otoſa forent virtutes pro illo statu: imo ex his fumebant alii occasionem negandi valorem illius baptismi, eo quod non posset parvulus accipere eas virtutes, quae in baptismo infunduntur.* Deinde in Concilio Viennensi quod multò post tempore celebratum est, venit iterum eadem queſtio, an parvulus infundantur virtutes in baptismo, sicut in adultis: & Concilium simili cum Pontifice dicit in probacionem sententiam affirmatam, & v. Sanctorum, ac Theologorum testimonis magis consonam: vbi nullo modo dicitur sententiam concedentem adultis infundi hos habitus, esse probabilem, hac enim ut certa omnino supponatur, sed sententiam, quæ dicit parvulus etiam sicut & adultis conferti in baptismino gratiam, & virtutes: de parvulis enim solum fuerit propria quæſtio in Concilio, & pro parvulis solum facit ratio, quæ Pontifex probat illam decisionem: sic enim ait. *Nos attendentes generalem effectuam mortis Christi, quæ per baptismum parvus applicatur omnibus baptizatis, opinionem secundum tanquam probabilem eligimus, &c.* Quod dicat: mors Christi qualiter applicatur in baptismino omnibus baptizatis, tam parvulis, quam adultis, ergo in omnibus æqualem habet effectum; ergo cum baptismus ex Christi passione habet vim conferendi adultis gratiam & virtutes, ut ab omnibus conceditur; hanc etiam efficaciam habebit respectu parvulorum. *Vides, ibi non ponit ut probabilem infusionem virtutum in adultis, sed supponi ut certam, ut inde probetur ea infusa in parvulis.*

Hanc mentem Concilij Viennensis, quam proculdubio legitimam omnino censet, confit-

mate possumus; quia multo ante illud Concilium habebatur in Ecclesia erronea sententia negans in adultis infusionem virtutum; nam inter errores Petri Ioannis, qui vixit sub Innocentio III. I. propter quos damnatus, & exhumatus fuit, ponitur iste, quod scilicet docet in baptismō gratiam & virtutem, quas vulgo Theologicas vocant, minime infundi. Sic refert Piateolus lib. 14. Elenchi heresum in Petro Ioannis. Alphonsus de Castro aduersus haereses, verbo baptismus, haeresi quarta, & nouissime Abrahamus Bzoutius tom. 13. annalium Ecclesiasticorum anno 1199. numero 39. ergo non est credibile, tandem sententiam, quae tamquam ante tempore ve erronea damnabatur, fuisse postea reliqua ut probabile in Concilio Vienensis, sed solum illam questionis partem, quae ad parvulos spectabat, circa quos etiam in Tridentino non videtur aperte definita infusio harum virtutum, licet ex similitudine iustificationis per gratiam inhaerentem, quam illis tribuit *sessione 5. can. 5.* videatur etiam virtutum infusio legitimè consequuta. Aliqui probant quoad parvulos ex Augustino 3. de peccatorum meritis cap. 2. vbi ait auctoritate Dei, & Ecclesie comprobatum esse, parvulos baptizatos fideles esse: quare cum non sint fideles acti, sequi videtur ex mente Augustini esse fideles habitu. Ceterum longe aliud est Augustini sensus, quem ipse explicauerat lib. 1. de peccatorum meritis cap. 19. dicens, eos fideles appellari, quia fidem per verba gestantia quodammodo proflentur: non ergo de fide habituali debet intelligi.

46 Secundo probari potest nostra sententia ex scriptura & partibus, quorum testimonia congerit Valentia in 1. 2. *disput. 4. quæst. 3. puncto 4.* & Salas *vbi supra* apud quos videi possum. Tertiò probatur ratione, fidem esse aliquid supernaturale permanens per modum principij ad eliciendos assensus, quia si habitus fidei esset naturalis, non amitteretur per vnicum actum infidelitatis: nam habitus naturales non destruuntur omnino vnico actu contrario, licet denus aliquantulum diminui: fides autem quolibet peccato infidelitatis deperditur iuxta Tridentinum supra adductum, ergo non est naturalis, sed supernaturalis.

Denique si habitus fidei non esset ex natura sua & per se infusus, sed solum per accidens infunderetur a Deo, haberet eandem naturam, quam habitus acquisiti, & per consequens daret facilitem, quod est proprium habituum acquisitorum: hanc autem non dat habitus fidei; quia puer baptizatus, licet habeat habitum fidei, non tamen ideo experitur maiorem facilitem ad credendum, quando sit adultus, quam si non esset baptizatus: imo adultus haereticus, qui respicit, & infidicatur, adhuc experitur postea inclinationem ad heresim, licet in iustificatione accepit habitum fidei, ergo ille habitus non tollit facilitem contrariaem, ergo non est sicut alijs habitus, qui datur facilitem, sed sicut potentia, quæ datur simpliciter posse. De hoc tamen dixi in lib. de anima in tractatu de habitibus. Vnde iam probari potest, habitum hunc esse in sua substantia supernaturale, quæ erat altera pars in titulo huius sectionis; quia non apparet, ad quid infundatur a Deo hic habitus, nisi quia necessarius est ad tales actus fidei, quales requiruntur ad latum: vidimus autem sectione precedenti, non posse requiri talen habitum infusum ad eos actus

nisi quia iij actus in sua substantia supernaturales sunt: ex hoc autem ipso nunc probamus habitum etiam debere esse supernaturale in substantia. Si enim actus sunt substantia supernaturales, exigunt principium aliquod eiusdem ordinis, & supernaturatatis, in qua tamen probatione non committitur a nobis circulus, dum ex habitu probauimus supernaturalem actuum, & nunc ex actibus ipsis supernaturibus probamus supernaturalem in habitu. Nam ibi non probauimus, actus esse supernaturales, quia exigunt habitum supernaturalem, sed solum ex eo quod datur habitus a Deo infusus propter illos actus, qui fructu infunderetur, nisi entitas supernaturalis actuum tale principium exigeret; dari autem talen habitum infusum, habemus & probauimus modò ex Conciliis, & auctoritate. Vnde rursus inferimus ipsum esse supernaturale: qui actus, ad quos infunditur, sunt supernaturales. Itaque non probamus, actus esse supernaturales ex supernaturate, sed ex infusione habitus, quam infusione probamus ex sola auctoritate, & ex infusione habitus probamus, actus esse supernaturales, quia aliquoquin fructu exigeatur habitus infusus: & rursus ex supernaturate actuum, habitum debere in sua substantia esse supernaturale.

47 Dices, licet actus fidei sit supernaturalis secundum substantiam, & supra naturam intellectus, non ideo debere dari habitum intrinsecum ad eliciendum illum actum: sufficeret enim eleuari intellectus per auxilium intrinsecum paratum ex parte Dei.

Respondent communiter, habitum dari, ut homo connaturaliter operetur per aliquid intrinsecum, licet aliquoquin posset diuinus eleuari per auxilium extrinsecum. Sed contra hoc est, quod aqua iuxta communem sententiam, quæ defendit Suarez 1. tom. in 3. part. *disput. 30. sect. 6.* non eleuatur per aliquid intrinsecum ad causandam gratiam, sed solum per auxilium extrinsecum; ergo operari per aliquid intrinsecum, non est magis connaturalis, aliquoquin tribuerit etiam aqua hic modus operandi.

Respondent actum fidei, (& idem est de aliis virtutibus) esse operationem non vnuquæ, sed viatalem, quæ ex natura sua possumat esse a principio intrinseco: ideo ut connaturalius elicatur, datur intellectus virtus intrinseca per quam operetur.

Sed contra, quia licet haec solutio consequenter reddatur ab iis, qui ponunt habitum fidei, esse adequate rationem agendi ut que, & intellectum non habere influxum immediatum in actum; hi enim consequenter exigunt aliquid intrinsecum, a quo proxime sit actus, ut sit vitalis, imo ideo negant posse diuinus elici ab intellectu per auxilium extrinsecum: Ceterum in vera sententia concident, intellectum debere immediatè influere per potentiam obedientiam actuum in actus fidei, & posse illos elicere per auxilium extrinsecum, non habet vires haec solutio, nam actus fidei non est vitalis, nec ab intrinseco, prout ab habitu, sed prout ab intellectu: anima enim non operatur per habitum fidei tanquam per aliquid sibi debitum & proprium, sed tanquam per aliquid aduentum, sicut aqua per calorem: aliquoquin si formaliter per habitum operatur vitaliter anima, ergo etiam sine influxu immediato ipsius intellectus operatur vitaliter per habitum, quod communiter negant nostri aucto-

res, & meritò: nam ex hoc etiam fieret actum elicium per auxilium extrinsecum non esse tam vi-
talem, nec tam nostrum (vt ita dicam) quām elici-
tum ab habitu; ergo actum esse vitalem non pro-
venit ex eo, quod fiat ab habitu fidei intrinseco,
sed quod fiat ab intellectu ergo ratione vitalitatis
non magis exigitur habitus intrinsecus, quām in
aqua exigitur virtus ad aqua intrinseca ad cau-
sandam gratiam.

49

Ad obiectionem ergo Respondeo, actum fidei
connaturalius elici à principio intrinseco, quām
ab intellectu eleuato per auxilium extrinsecum;
quia actus fidei (& idem est de aliis actibus su-
pernaturalibus) ex natura sua est operatio ho-
minis constituti in statu filii Dei per gratiam ius-
tificantem, quā sicut est participatio naturae di-
uinæ, ita constituit hominem per modum natu-
rae in ratione principij radicalis supernaturalis;
cū autem omne esse sit propter operari, hinc
fit, vt sicut ad animam rationalem, quā consti-
tuit hominem in ratione naturæ rationalis, con-
sequuntur potentiae intrinsecæ distinctæ, vel non
distinctæ, quibus homo vt rationalis operetur;
sic ad gratiam iustificantem, per quam consti-
tuitur homo in alia quasi superiori natura su-
pernaturali, debeantur etiam potentiae ad opera-
tiones congruentes illi naturæ: hoc est, habitus su-
pernaturalis, quibus operetur non vt homo, sed
vt homo filius Dei. Est ergo cognaturale homini
grato operari per potentias, seu habitus superna-
turales intrinsecos; quia habet principium radica-
le eorum actum nempe gratiam; omne autem
principium radicale exigit principium proximum
sibi intrinsecum.

50
Obiectio 1.

Se contra solutionem obiectio p̄m̄, ergo in
peccatore non est, cur ponatur habitus fidei ad
credendum: habitus enim dantur homini iusto,
quia ex ipsa gratia iustificantem quasi ex radice pul-
lulant illæ potentiae supernaturales ad operationes
sibi debitas; ergo cū in peccatore non sit gratia,
non est, cur exigitur in illo habitus ad credendum,
magis quām auxilium extrinsecum.

Respondeo negando sequelam, quia licet peccato-
tori secundū illum statum non debeatur habi-
tus fidei ex natura rei: debetur tamen illud prin-
cipium ipsiis actibus fidei, vt connaturalis fiant,
qui ex natura sua sunt operationes supernatu-
rales, & hominis constituti in statu supernaturali
per gratiam iustificantem, & per consequens ho-
minis habent habitus intrinsecos ad operan-
dum, quare licet Deus contra exigentiam ipsorum
actuum voluerit eos etiam elici ab homine
non grato, vt disponat se ad iustitiam: non ta-
men oportuit fieri à principio etiam quod eset
contra ipsorum naturam & exigentiam: quod
fieret si elicerentur sine habitu à quo connaturaliter
debet elici; ideo relinquuntur habitus fidei
in peccatore, vt connaturalis procedant actus
fidei à principio: an vero relinquuntur etiam in
ipso habitus pia affectionis, & cur non maneat
habitus aliarum virtutum videbimus infra dispu-
tatione 17.

51

Dices, non omnes actus supernaturales suppon-
nunt ex natura sua gratiam iustificantem: imo po-
test esse aliquis actus, qui essentialiter supponat
carentiam gratiae, vt actus fidei, quo peccator ex
Dei revelatione crederet, se carere gratia, & actus
poenitentiae, quo ex carentia actuum gratiae dolet
aliquis de peccato commisso. Respondeo, etiam
potest esse actus visionis beatæ, quo videat bea-

tus in Verbo se non habere gratiam, nec lumen
gloriae; ille tamen actus eset entitatiuē valde fu-
pernaturalis, quia eset contra exigentiam gratiae,
qua postulat, non produci visionem beatam nisi
in subiecto grato: sic etiam ille actus fidei, & pe-
nitentiae eset contra exigentiam gratiae, qua po-
stulat non produci actum huius ordinis dicens,
nisi in subiecto grato, & ideo ille actus eset valde
supernaturalis.

Peces, vnde habemus hanc exigentiam gra-
tiae? Respondeo, ex eo potissimum, quod eset
habitus virtutum cum gratia, ex quo infer-
tur habitus esse necessarios ad actus conne-
sionaliter eliciendos, non potest autem haec necessitas
fundari, nisi in hac exigentia gratiae, vt proba-
tum est.

Contra solutionem obiectio secundo, non mi-
nus miraculum est, habitus fidei manere sine gratia iustificantem, quām actum fidei sine habi-
tus, ita sicut actus fidei pender ex natura sua
ab habitu; ita habitus fidei exigit ex natura sua
habitum gratiae, vt potest exigere essentiam,
quam consequuntur; ergo sicut non esset minus
miraculum manere voluntatem sine anima, quam
actum voluntatis sine voluntate, ita non minus
est manere habitus fidei sine habitu gratiae, quam
actus fidei sine habitu; imo manus vident, quid
maneat habitus fidei sine habitu gratiae: manet
enim permanenter & perpetuo cum miraculo
continuo: actus vero solum est transire sine
habitū; ergo ex natura rei connaturalis est
peccatorum credere per auxilium actuale extin-
secum, quām per habitum. Respondeo, negando
Antecedens: nam conformatio habitus fidei
sine habitu gratiae, solum est miraculosa, quād
modum (dico miraculosa latè loquendo, quoniam
est contra naturalem exigentiam ipsius habi-
tus) at vero actus productus sine habitu est
miraculosa etiam secundum substantiam. Ratio
est, quia habitus fidei, licet ex natura sua possit
conseruari ad exigentiam gratiae; potest tamen
diuinitus conseruari à Deo sine alio influxu
etiam in absentia gratiae, sed per eundem om-
nino, que ante conseruabatur; licet illæ influxus
sit postea magis supernaturales quād modum,
quod præteritus à Deo sine exigentia ipsius
gratiae. At vero actus fidei habet dependentiam
physicam ab habitu; imo in mea sententia; quam
docui in lib. de anima, per siammet criticaen
dependet essentialiter à suis principiis, quare ab-
sente habitu necesse est non produci illum actum,
qui ante posset fieri ab habitu, sed alium dñe-
sum, qui per suam entitatem penderat ab auxilio
extrinseco, vel saltem necesse erit ponere aliquam
dependentiam physicam, per quam supponatur
dependentia, qua ante dependebat ab habitu;
que dependentia, (vel etiam ipse actus in mea
sententia) est magis supernaturalis, non solum
quād modum, sed secundum propriam enti-
tatem: nam licet omnes actus fidei sint secundum
suam entitatem supernaturales; adhuc canem
ipso ordine rerum supernaturalem reperiuntur
aliqua magis supernaturalia: qualis eset illæ
actus factus sine habitu; quia habetur duplēcē
supernaturalitatem, (vt ita dicam) Alteram
felices communem omnibus actibus fidei, que-
tentis sunt supra exigentiam subiecti. Alteram
vero quatenus non poteret ex natura sua fieri ab
habitū fidei, quod est principium connaturale
actibus fidei. Cū ergo conseruatio habitus fidei

53 sine gratia non habeat hanc duplēcēm supernaturālētēm entitatiūam, non est maius, sed minus miraculum illud, quam actū fidei elici sine habitu.

Obiicies adhuc tertīū contra solutionēm, quia illē actū, qui fieret ab auxilio sine habitu, ex naturā sua non perteat ab habitu, inō ex naturā sua repugnaret elici ab habitu, si quidē ex propria entitate habet non dependere ab habitu, sed ab auxilio extrinseco; ergo non est maior supernaturālitas in eo actū, quam in alio: neque enim est contra naturām ipsius actūs, inō iuxta eam, quod non pendeat ab habitu, neque etiam est cōtra naturām ipsius habitus, cūm ipse habitus ex naturā sua non habeat virtutem ad hunc actū, sed ad alios; ergo productio huius actūs sine habitu non est magis supernaturālis. Respondeo, maiorem supernaturālitas huius actūs, qui fieret per auxilium, & non ab habitu, non nasci ex eo quod ipse actū magis cōnaturāliter procederet ab habitu, vt probat bēne obiectio, sed ex eo, quod ipse actū cūm sit supernaturālis, & ordinis diuini, supponit quantum est de se hominēm cōstitutum in ordine, & esse diuino per gratiam iustificantem; sicut omnis actū humanus supponit hominem in esse hominē: cūm autem gratia afferat secūm habitum fidei, consequens est, vt hīc etiam actū supponat habitum fidei, non quidē vt principium, sed vt passionem gratiā, quam ex naturā sua supponit. Hec est ergo supernaturālitas, quam iste actū addit, nam ex uno capite supponit ex naturā sua in subiecto gratiam, & habitum fidei datum ad elicēndos omnes actūs fidei, & ex alio capite ex sua essentia peti non elici, ab habitu fidei, quem supponit, quod quidē valde supernaturāle est: sicut si datur actū humanus, qui ex naturā sua postularet non procedere à potentia voluntatis quam supponit in anima, sed à sola anima, vel à solo Dō, proculdubio est valde supernaturālis.

Ultimō obiectis, ergo etiam ad primum actū fidei ponendus esset habitus, vt illē actū cōnaturālitas procederet. Item ad actū virtutum moralium deberent manere habitus infusi in peccatore, vt cōnaturālitas fiant in illo statu. Respondeo, atēnta naturā rei concedo, nego tamen atēnta ordinationē Dei, qui voluit habitus supernaturāles non infundere nisi iuxta dispositionēm, & meritum congruum p̄iæcedens, neque eos conseruare, quando peccator proportionatē demerit eos: quare à peccatorē caroſ aſtert p̄iæter fidem, & spem, quos relinquit propter rationēm infia afferendā disp. 16, sed tamen aduerte id, quod notauit etiam in tractatū de visiōne Dei, etiam quando actū fidei, vel alij actūs supernaturāles fiant per auxiliū actuale supplens concūrsum habitus infusi, cōnaturālitas cōſit, vt fiant per auxilio extrinsecum, quam per meritū auxilio extrinsecum: quidē, quia vitalēs sunt; quia vt paulō ante dixi, eorum vitalitas non prouenit ex eo, quod fiant ab habitu, vel principio extrinseco supernaturālē; cūm neque habitus infusi, neque principium extrinsecum supernaturāle sīm principia vitalia, & nec homo, quatenus per illā operatur, formaliter loquendo, operetur vitalitēt, cūm non se moueat prout sic ab extrinseco, hoc est, per aliquid propriū sibi, sed per virtutem alienam ab extrinseco sibi prouenientem. Aliud tamen requirunt cōnaturālitas loquendo, quod principium illud, sive

Card. de Lugo de Virtute Fidei Diuina.

permanens, sive transiens, sit intrinsecum & non extrinsecum: quia minūrum in genere loquendo cum effectus comparetur ad suā causā, verāramus ad suā radicēm; cōnaturālitas est, vt quantum fieri possit, effectus oriatur à causa sibi proportionata, & quā in sua virtute contineat effectū, vēl totaliter, vēl saltem partialiter. Quare quando causa aliquā secundū se non habet proportionē cum effectu, oportet, vt accipiat saltem in se aliquid, per quod in actū primo proportionetur cum effectu producendo, & eum īhē contineat, ideo intellec̄tus, vt produc̄t actū supernaturāle, ad quēm de se non habet proportionē intrinsecam, proportionatur intrinsecē per habitum infusum intrinsecum, per quem iam est causa; intrinsecē proportionata ad talem effectū, & illum in se continet. Quando verē deest habitus infusus, cōnaturālitas erit, vt eleuetur per aliquā virtutem intrinsecā saltem tranſcēdēt, per quam causa sit in actū primo proportionata, quād quod per meritū auxilium extrinsecum eleuetur per quod intrinsecē non sit magis potens, quād antea erat. Quāmois enim Deus de potentia abſoluta possit etiam hoc modo eleuare per auxilium extrinsecum, dispensando in illā necessitatē proportionis p̄iæquātis in actū primo: magis tamen iuxta rerū naturām est, vt eleuetur per aliquid intrinsecum, vnde si in sacramentis ponenda esset causalitas physica in gratiam, dixi magis cōnaturālitas est, vt Deus eleuaret in actū primo aquā, v. g. per aliquā qualitatem intrinsecā ad gratiam producendā, quād quidē qualitas non ipsa sola ageret, sed simul cum substantia aquā, sicut habitus infusus non solus agit, sed simul, & immediaſt intellec̄tus etiam, vel voluntas cōcreta: deferuaret tamen qualitas illā intrinsecā, vt aqua in actū primo eset intrinsecē proportionata cum effectu producendo, & gratia non oriatur à causa sibi omnino impropotionata. Vnde vides, habitus infusos ex dupli capite requiri, vt actū supernaturāles cōnaturālitas eliciantur. Primo propter rationēm supra traditam quatenus actūs supernaturāles sunt operatōes ordinis diuini, quād vt cōnaturāliter fiant, debent supponere hominem cōstitutum in ordine diuino per gratiam habitualem, quād cūm sit prima quasi naturā, & essentia in illo ordine, & principium radicale, exigunt potētias permanentes eiusdem ordinis diuini, per quas proximē operatū actūs sibi proportionatos. Secundō & magis vniuersaliter, quia, vt iij actūs magis cōnaturālitas fiant, debet principium in actū primo proportionatum esse: cūm effectu, quantum fieri possit, atque ideo per aliquid intrinsecum. Quā secunda ratio procedit adhuc, quando deest habitus permanens, vt si adhuc eleuandus sit homo ad actūs fidei, vel alij supernaturāles, eleuetur potius per aliquā qualitatem intrinsecā, quād per auxilium merē extrinsecum, de hoc tamen latius in dicto tractatū de visiōne Dei, vel in tract. de gratia dicendum erit. Nunc sufficiat breuiter tetigisse.

SECTIO IV.

Vtrum species ad actum fidei debeant etiam esse supernaturales in substantia.

55
Sententia af-
firmans.

Aliqui in tantum extendere volunt fidei supernaturalem, ut & apprehensiones precedentes, & species impressas velint etiam esse supernaturales in substantia. Et in primis species supernaturales esse docuerunt quidam, quos tacito nomine refert Turrianus in *presenti disp. 38. dub. 5.* quos tacito item nomine refert Coninch. *disp. 16. dub. 2. n. 10.* quibus expresso consentit id latè probans Granado in *presenti tract. 13. disp. 7. & breuius id etiam concedit Hurrado *disp. 58. sect. 4. §. 36.* quorum fundamenta postea referam, & dissoluam.*

56
Sententia ne-
gans, &
vera.

Contra sententia negans, requiri ad actum fidei species supernaturales communis & vera est. Ita Suarez lib. 2. de attributis, cap. 15. n. 9. Vasquez tom. 1. in 1. part. *disp. 43. cap. 5.* numero 15. Bañes 1. part. *quaest. 88. art. 3.* Agidius de presentatione, & Cabrera apud Granadum *vbi supra num. 3.* & alij omnes id communiter supponunt, quos latè congerit, & sequitur Ripalda tom. 1. de ente supernaturali *disp. 54.* (quem post fac scripta vidi) & expleso probant Turrianus *dicto dub. 5.* & Coninch. *dicto dub. 2. num. 13.* Qui id probat, quia si eiusmodi species requirentur, id esset, ut obiectum fidei clarius apprehenderemus: ad hoc autem non deseruimus de facto, ut constat experientia, neque enim fideles melius apprehendunt obiecta fidei, quam hæretici, inò hi, si docti, & ingeniosi sint, melius ea apprehendunt, quam Catholici rudes. Hoc tamen argumentum non est efficax, qui enim eas species exigunt, non id faciunt, ut obiectum clarius apprehendatur, sed ut sine principium proportionatum actus fidei supernaturalis. Sicut etiam iudicium evidens de credibilitate fidei non ideo ponitur supernaturale, ut clarius proponatur obligatio credendi, sed ut sit cognitio proportionata ad piam voluntatem credendi supernaturalem, ut *infra* videbimus.

57

P. Turrianus id probat, quia ante primum actum fidei non cognovimus intuitu aliquod obiectum supernaturale, ergo non habemus speciem supernaturalem ad primum actum fidei supernaturalem: hic enim est obscurus ergo non fit per species representantes mysteria fidei clare, ut hanc in se ergo illæ species sunt propriæ aliorum obiectorum non supernaturalem, sed naturalium. Cognoscimus enim mysteria fidei in star rerum materialium, quarum habemus cognitionem. Hæc probatio minus efficax est: nullum enim probat, non praecedere species supernaturales intuitus, cur autem non possint esse supernaturales abstractiæ? Denique sicut ipse actus fidei exprimit obscurè mysteria fidei, & in star rerum materialium, & tamen supernaturalis est: cur idem non potest dici de specie impressa precedente? Certe loquendo de possibili nulla videtur repugnancia maior in specie impressa, quam in explesia, ut id totum, quod habet species expressa, que coniungit supernaturalem cum omnibus illis imperfectionibus, non

possit habere species impressa, quæ ex uno capite sit supernaturalis quatenus ex se ordinatur ad producendum simul cum habitu infuso actum supernaturalem, & ex alio capite habeant in se per modum actus primi omnes illas imperfectiones, quas habet in actu secundo species expressa, seu actus supernaturalis fidei, ad quem ordinatur.

His ergo probationibus omissis, probari potest assertio nostra, quia haec species supernaturales vel infundantur a solo Deo, vel producuntur ab obiectis mediatis, vel immediatis, sicut producuntur species alia intellectuales, quibus utinam. Neutrum autem de facto dicendum videtur, ergo. Et quidem Auctores illi videtur concedere species illas a Deo infundi: ita enim loquuntur Grauado *num. 6.* & Hurrad. *§. 36.* Hoc autem esse falsum, probari potest: quia si id verum esset, Prædicatores, & Magistri nullum profus influxum haberent in conuersationem infiduum, corumque ministerium esset apparentia fola phantastica ad nihil deseruens, nisi ut regeretur operatio Dei, qui solus interius species ministraret absque ullo conuersu prædicationis humanæ. Quare immerito Paulus dicit, *ego plantani*, & immerito etiam interrogaret, *quonodo credent sine prædicante?* Ridiculus enim esset, & alienæ gloriae usurpator fraudulentus, qui diceret se aliquam arborē plantasse, eo quod ipso semen iacente, quod nihil profus germinauit, alius semen aliud diuersum in eodem solo posuit, ex quo arbor nata est. Si ergo prædicator Speciem in audiēte generat, que species iteris omnino remanet, nec cognitionem vlam patrit, vel producit, sed sola species alia a Deo infusa id totum facit, ipse homo non magis plantat, vel docet, quam si surdo loqueretur, & Deus eodem tempore eadem obiecta reuelaret. Immerito ergo & sine fundamento idem Paulus discipulos, suos alloquitur, dicens, *per Euangelium ego vos genui.* Imò enim solus Deus eos per Euangelium genuit, cum semen Euangelicum à Paulo in audiētum mentes iactu scilicet omnino manserit, & absque ullo profus effecit. Fatendum ergo est, species illas, quas prædicator gignit in mentibus audiētum, influxum habet latenter mediatum in assensum Euangeli, & fidei præstatum, ne totam prædicationem Euangelicam phantasticam, & apparentem reddamus, si Deus solus ad præsentiam prædicatoris species alias infundat, sicut si ad cantum Galli illas infunderet.

Dices, species à prædicatione accepta deseruere ad primas apprehensiones: postea vero apprehensionis extremis infundi à Deo speciem aliam supernaturalem, quæ deseruiat ad actum fidei. Sed contra hoc est, quia in primis manus fundatum est, ut dicamus apprehensiones præcedentes fidem esse supernaturales, quæ species impressa, & ita id concedit Granado, ut postea *id. sequenti* videbimus. Deinde vel illæ apprehensiones influunt, aut deseruunt ad actum fidei mediatis, aut immediate, vel non deseruunt. Si non deseruunt, reddit argumentum factum, quod nec prædicator deseruere, cum hæc non conferat, nisi quatenus mediis speciesbus naturalib. genuit eas apprehensiones, quæ tamen nihil postea deseruunt ad actum fidei. Si vero apprehensiones illæ naturales deseruunt, & conferunt ad actum fidei, ergo sicut apprehensiones illæ naturales elevari possunt, ut conferant, & concoruant ad actum

actum fidei supernaturalem; ita poterunt species naturales eleuari, & cōcurrere ad eundē actū fidei.

Si verò dicas, species illas supernaturales non infundi à solo Deo, sed produci ab obiectis mediatis, vel immediatis, sicut produci solent aliae species intellectuales, quibus utimur: contra hoc est, quia sicut obiecta naturalia, vel sensationes, quibus percipiuntur, aut actusphantasie, cū sint naturales in sua entitate possunt eleuari ad generandas species illas supernaturales, ita ipse species, quanvis naturales sint, poterunt eleuari ad producendum simul cum habitu infuso actum fidei supernaturale, quae eleuatio facilior est: nam adest compripcium aliquid supernaturale, à quo eleuentur species, nempe habitus infusus; & quidem potentia cum uno principio supernaturali iā habet vites, vt trahat secū omnia alia principia naturalia ad producendum effectum supernaturale. At verò ad producendas ipsas species intellectuales supernaturales non praeceps principium aliquid supernaturale, sed solus intellectus agēs, & actusphantasie, & species aliae antecedentes, quae omnes sunt entites naturales, nec dari debet alius habitus infusus, qui sit quasi intellectus agens solum ad producendas species supernaturales.

61 Solum dicit possit, species requiri potius supernaturales, quām apprehensiones praeceps, quia apprehensiones non concurrunt physice in genere cause efficientis, sed solum quasi formaliter praeponē obiectum, & extrema iudicij furor: propo-
tio autē eiusdem ordinis requiritur magis in-
ter causam & effectū. Contra hoc tamen est, quia in primis, si ultra apprehensiones requirunt species ad iudicium, illa species, vel est eadē, quae praecedit apprehensiones; & haec fuit naturalis, cū accepta fuerit ab obiectis & deferuerit ad appre-
hensiones naturales: vel requiritur alia species no-
va diversa producta post apprehensiones, & repre-
sentans non solum extrema, sed connexionē inter illa, quam affirmat actus iudicij: & de hac specie noua redit eadem difficultas; quia cū haec spe-
cies non detur, nisi post apprehensiones, supponit
illas, & oritur ab eis: debet autē oriri ab eis tanquam
à suis causis: quia sicut species intellectuales pri-
ma oriuntur ab obiecto mediis sensationibus, &
actibus sensu interni; ita haec species vltiores
ideo procedunt etiam mediatis ab obiectis, quia
procedunt ab apprehensionibus, quae etiam mediatis ab obiectis proceperunt, vt ita omnis cognitio, & species nostra, quantum fieri potest, pro-
cedat ab obiecto sātem mediatis, sicut ergo
species illa vltima supernaturalis sit ab appre-
hensionibus naturalibus eleuatis, ita & facilius
poterit actus fidei fieri à speciebus naturalibus
eleuatis per habitu infusum, vt vidiimus. Si autem
species illa vltima, quia supernaturalis est, non sit
ab apprehensionibus, actus fidei non procedet ab
obiecto, nec à speciebus ex prædicatione genitus,
quod est in inconveniens, vt probatum est.

Ceterum in mea sententia post apprehensionem ultimam non requiritur species immediate concurrens ad actum iudicij, sed ipsa apprehensiones determinant intellectum ad actum iudicij, & cōcurrunt loco obiecti, quatenus illud propo-
nunt sufficienter ad assensum. Sicut propter ean-
dem rationem dixi, neque etiam post præmissas,
& cognitionem bonitatis illationis requiri nouum, concursum speciei ad assensum conclusio-
nis, sed ipsas præmissas formales, & cognitionem
bonitatis illationis concurrere ex parte ob-
iecti, & determinare ad assensum conclusionis: si
ergo apprehensiones præcedentes assensum sunt
naturales, & tamen concurrunt, ita possunt spe-
cies naturales concurrere. Si verò apprehensiones
sunt supernaturales, sequuntur eadem incommo-
da, quia fierent à speciebus naturalibus, vel si fierent
à speciebus supernaturalibus infusis à solo
Deo, prædicatio non influeret. Si denique species
illae supernaturales procederent ab obiecto etiam,
vel à sensatione naturali: ergo sicut obiectum, vel
sensatio naturalis eleuantur ad productionem
speciei supernaturalis, ita & facilius species natu-
rales possent eleuari ab habitu fidei ad produc-
endum actum fidei supernaturalem, vt probatum est.

Card. de Lugo de Virtute Fidei Diuina.

63

Arguitur ex
abfurdis qua
concedunt
auctores con-
traria senten-
tia.

64

Secundū idem Granado num. 10. ne cogatur
ponere

ponere ab initio infusas innumeræ species, quia innumeræ sunt obiecta, quæ à Deo reuelari possunt, dicit, vnicam esse speciem, quæ representat ea omnia obiecta, nam sicut idem habitus infusus ad ea omnia extenditur, quia omnia attingit sub reuelatione diuina; ita potest esse vnicæ species, quæ etiam ea omnia representant, tanquam obiecta materialia sub ratione formalis auctoritatis diuina. Hoc etiam durissimum est, & contra doctrinam omnium Theologorū, & Philosophorum, & contra ipsam experientiam, qua experimur, nos bene concipere aliquod mysterium nobis distincte, propositum, & satis encleatum, aliud verò difficultiore, quia non ita nobis propositum est. Theologi item, qui ponunt in Angelis pro maiori eorum perfectione species magis vniuersales, & quæ se extendant ad plura obiecta; non tam pónunt vnicam speciem, quæ se extendat ad omnia; imo credunt Angelum habentem species impressam magis vniuersalem, posse etiam habere vnicam species impressam, quæ terminetur ad omnia obiecta simul, quæ representantur per illam species impressam, & ideo dari Angelo perfectioni species magis vniuersalem, quia potest pro maiori capacitate sui intellectus attendere simul eodem actu ad plura obiecta diversa. Illa autem vnicæ species infusa ad omnia obiecta credibilia non est talis, nec posset fidelis ea vti, nisi ad vnicum obiectum.

66 Propter hæc magis consequenter Hurtado ubi supra §. 37. supponit has species esse plures, & infundi à Deo, postquam aliquis voluntiam pia affectiones efficaciter credere: in quo minus consequenter loquitur Granado num. 11. dicens, has species infundi à Deo, vel cum habitu fidei; vel quando quis actu credit, & ideo non esse in infidelis, quia nunquā credidit, esse tamen in homine fidei, qui iam semel credidit. Hoc inquam, minus consequenter dictum est, & repugniant invulnernam si species infusa necessaria est ad credendum, debet dari non solum ei, qui iam credit, sed ei etiam qui potest credere, vt credat, si voluerit. Cum ergo hereticus, etiam si actu non credit, possit tamen in actu primo credere, atque ideo habeat ex parte actus primi omnia requisita ad credendum, debet habere etiam species infusam, sine qua non potest credere actu supernaturali, & propterea oportet ad salutem.

67 Nec satis facit Hurtado dicens, infundi has species antequam fiat actus fidei, sed tamen post voluntatem efficacem credendi. Contra hoc enim in primis est, quod ante assensum fidei, & ante ipsam etiam voluntatem liberam credendi præcedunt apprehensiones ultimæ necessariae ad assensum, cum haec non sint liberæ, sed necessariae, & difficilius est, quod haec apprehensiones ad actum supernaturali non sint supernaturales, quæ species, vt videbimus: ergo ad apprehensionem illam debuit etiam infundi species supernaturalis ante voluntatem credendi. Quod magis vrgit adhuc hunc Autorem, qui eodem §. 37. ideo dicit, species illam esse supernaturalem, quia obiectum est supernaturalis: cùm ergo obiectum ultimæ apprehensionis & iudicij sit idem; (non enim different apprehensione ultima, & iudicium penes obiectum, sed penes diuersum modum tendendi ad idem obiectum, apprehendendo solum, vel affirmando, & assentiendo, ac quasi subscribendo eidem obiecto, quod sit per iudicium) consequens est, vt species requisita ad illam ultimam apprehensionem debet etiam esse supernaturalis, & dari ante voluntatem liberam credendi.

Denique eadem difficultas remanet de species quod supernaturale etiam est, vt suppono, & ideo qui ad actum fidei exigunt species supernaturales, eas etiam consequenter exigunt ad iudicium illud creditibilitatis, in quo militat eadem dicit Granado d. disp. 7. num. 6. otium hanc necessitatem species infuse, & ideo n. 7. expedit eadem species ad illud iudicium debere esse etiam supernaturales à Deo infusas. Si ergo ad illud iudicium requiruntur etiam species infuse, quia supernaturale est, haec species in fundi debentur credendi, quam præcedit omnino iudicium illud, ac per consequens species haec infuse manebunt in heretico, qui licet non rexit credere, habet semper iudicium illud de obligatione credendi. Neque est iuxta naturam species semel accepta, vt auferatur, vel corruptatur, sicut non nisi post diuturnum tempus: quare non minus hereticus, vel infideles, quam catholici habent species permanentes infusas circa obligationem credendi obiecta fidei sibi sufficienter proposita.

Vltimò probari potest assertio nostra, quia nulla est necessitas concedendi eiusmodi species infusas, nec multiplicanda sunt entia supernaturalia sine necessitate, maxime contra communem Theologorum sententiam, & contra experientiam, qua videbimus nobis ab aliis predicatoribus & magistris accipere nos species obiectorum quæ credimus, & quibus ad credendum vnam, non minus, quam species aliorum obiectorum accipiamus à propositione externa. Porro nullam esse talam necessitatem, constabit nunc ex solutione argumentorum, quæ affertur ad eam probandum.

Primo ergo arguunt, quia obiectum est supernaturalis, ergo species debent esse supernaturales: quia causa supernaturalis maxime adequata producit effectum supernaturale: obiectum autem, hoc est, reuelatio vel est causalius speciei, vel Deus accommodans se concorditer simili ei, quem petit tale obiectum. Ita arguit Hurtado d. §. 36. Respondeo, hoc argumentum probare, quod non solum datur species supernaturales, ad fidem, sed quod nullas species naturales eorum obiectorum accipiamus à predicatione externa, cum eadem obiecta nobis a Magistris fidei proponantur, quæ postea credimus. Consequens autem merito negavit Granado tractat. 9. disput. 5. numero 6. in telponione ad secundam confirmationem. Dicit enim ita que in primis obiectum, aut reuelationem ipsam non esse semper supernaturalem in substantia, nam reuelatio etiam immediata Dei possunt esse voces illæ sensibiles externæ, quibus Deus loquitur homini, quæ sunt sonus naturalis. Deinde etiam reuelatio esset supernaturalis: species tamen, quæ nec est intuitiva, nec quidditatua obiecti supernaturalis, potest non esse supernaturalis, vt constat experientia, si quidem lumine natura possumus cognoscere aliquod ens supernaturale esse possibile, & probabilitate iudicare, quod exsistat, & seclusa omni specie infusa, possemus naturaliter audire predicationem fidei, & concipere omnia eius obiecta, quæ de facto nobis proponuntur, per species solum naturales.

Secundò

70 Secundū arguunt, quia ad actū fidei, vel ad alios actū supernaturales intellectuales requiruntur duo principia, scilicet habitus ex parte intellectus, & species ex parte obiecti; ergo sicut non sufficit habitus naturalis, quia quantumvis ille eleuatur, adhuc est principium improportionationis ad actū supernaturales; ita nec sufficiunt naturales species. Ita arguit Granado *dicta disp. 7. min. 6.* Respondetur, negando sequentiam. Sufficit enim habitus supernaturalis, ut eleuet alia compicipia naturalia, scilicet intellectum & speciem, ad producendum effectum supernaturalis. Sunt enim aliqua principia supernaturalia, quibus eo ipso debetur concursus aliarum concauſarum naturalium, ut ponatur effectus, ad quem ordinantur, neque est necessaria alia eleuatio ex parte singularium cauſarum. Sic corpus glorioſum per dorem subtilitatis habet posse penetrari cum quolibet alio corpore: ad quam penetrationem non est necesse, quod illud corpus, cum quo penetratur, eleuatur etiam per dorem subtilitatis, sed eo ipso, quod tale donum supernaturale est in uno corpore, debetur illis, quod alia etiam corpora non resistant, nec moueantur, sed penetrantur cum ipso. Magisque ad rem nostram exemplum esse potest, si esset aliquis oculus supernaturalis, non indigens lumine ad videndos colores, non esset necessaria noua eleuatio ex parte obiectorum, ut possent eo oculo videri, sed si obiecta ex se etiam sine lumine producunt species, possent concurrere cum tali oculo supernaturali ad visionem. Item si per impossibile esset aliqua substantia, & intellectus supernaturalis, non esset necessaria eleuatio ex parte obiectorum, ut intelligi possent ab intellectu: alioquin noxia esset supernaturalitas, tali intellectui, si ratione illius non posset obiecta naturalia percipere. Deniq; de facto conclusio Theologica supernaturalis procedit ab una præmissa de fide supernaturali, & ab altera evidenti naturali, ut vidimus *disp. 1. sect. 13.* quia præmissa supernaturalis eleuat alteram naturalem, ut producat secum conclusionem supernaturalem, & intellectui cum præmissa una supernaturali debetur, quod possit inferre conclusionem posita altera præmissa naturali, ne maneat contram suam naturalum cum utraque præmissa suspensus, quin possit discurrere, & assentiri veritati conclusionis. Sic ergo se haber habitus fidei, qui est quasi potentia cognoscitiva supernaturalis, & debetur illi, quod obiecta sufficienter proposita possint terminare eius actus, & per consequens, quod possit secum trahere species, & eleuare illas ad suum actum producendum.

71 Solū posset aliquis nobis opponere id, quod dicebamus in fine sectionis precedentis, connaturalis esse, quod causa improportionata, quando eleuatur ad effectum supernaturali sibi improportionatum, eleuatur per eleuacionem sibi intrinsecam, & non per solam extrinsecam, unde consequenter dicendum videtur, quod non feruatur hoc debitum connaturalitatis si species naturales eleuarentur solū quasi extrinsecè ab habitu fidei ad actū sibi improportionatum, & ordinis superioris, sed potius ip̄la etiam species debent intrinsecè eleuari, vel certè poni species supernaturales, quae non indigent elevationem. Ad hoc tamen responderi potest, nos ibi loquitos fuisse de causis, quae per se eleuantur, & concurrunt ad effectum supernaturalis, non de causa.

Card. de Lugo de Virtute Fidei Divina.

72 sis, quae solum per accidentis concurunt proper coniunctionem cum alia concusa, cui debetur carum concursus; In his enim non requiritur propria, & intrinseca earum eleuatio prout in exemplo proposito præmissa naturalis per accidentis concurrit ad conclusionem Theologicam supernaturalis proper coniunctionem cum præmissa naturalis ex se non intendebat, sed alium diuersum, sicut etiam præmissa vera cum altera, præmissa falsa concurrit per accidentis ad conclusionem falsam prout intentionem præmissa vera, quæ ex se non ordinabatur ad conclusionem falsam, sed ad veram. Ratio autem differentia inter virasque causas est potest, quia causa per accidentis, quæ proper coniunctionem cum alia concusa trahitur ad alium diuersum effectum producendum iam in actū primo per se intendebat aliquid, quod quia ex parte saltem inuenit in eo effectu concurrit ad illum, licet non ordinaretur per se ad totum, quod in effectu inuenitur. Sic equus per se intendit in actū primo generare alium equum sibi similem, & a concursu tamen aīna trahitur ad generandum per accidentis mulum, in quo inuenit alias equi proprietates, licet non omnes. Sic etiam præmissa naturalis licet ex se in actū primo non ordinetur ad conclusionem supernaturalis, ordinatur tamen ad conclusionem, & alium propter motum, quod est in ipsa præmissa, quod inuenit etiam in conclusione supernaturali, licet sit aliquid aliud; ad quod præmissa naturalis per se non ordinabatur: & idem est de specie naturali concurrente per accidentis ad actū fidei supernaturalis proper concursum habitus supernaturalis. Quare iam in iis causis inuenitur in actū primo aliquis ordo per se ad effectum, neceps ad alium cui similes est hic effectus, in aliis prædicatis licet per accidentis sit dissimilis in aliis. Quando vero causa non per accidentis sed per se eleuatur ad aliquem effectum, si eleuatio non sit intrinseca, non habet per se ordinem in actū primo ad effectum, v.g. aqua ex se, & ut conditincta ab elevatione, non ordinatur per se in actū primo ad gratiam neque ad aliquid similem gratiæ, quare effectus procedet à causa, quæ in actū primo nullo modo ordinetur ad effectum, neque ad aliqua eius prædicata, & ideo diximus, debere connaturalius eleuari intrinsecè, ut in actū primo habeat ordinem intrinsecum ad effectum.

Dices, idem dici posse de intellectu, quod ex se in actū primo ordinatur ad obsecrum naturalis circa obiectum fidei: per accidentis vero propter concursum habitus in fidei, vel alterius principij supernaturalis producit intellectum supernaturalis, in qua tamen repertur prædicta similia illi actui, ad quem ordinabatur intellectus secundum se: quare ex hoc capite, non effectus intellectus eleuatur per aliquid intrinsecum, sed sufficienter, & quæ connaturaliter posset eleuari merè extrinsecè. Respondeo ex alio capite requiri in intellectu habitu intrinsecu, ut supra vidimus ad actū supernaturales, quatenus actus supponunt ex se principium radicale ordinis divini ad quod consequi debent potentia proxime eiusdem ordinis, qui sunt habitus in fidei. Quod vero actinet illam aliam rationem generali, ut in actū primo causa sit intrinsecè proportionata, & ordinata per se ad effectum, potius et quidem intellectus eleuari etiam per aliquid extrinsecum, si daretur aliqua concusa creatura supernaturalis ex-

V 3 trinsecā

trinseca intellectui, quæ ex se ordinaretur ad illum actum supernaturalem, & exigeret concursum intellectus ad illum. Talis autem causa non datur, quia non est substantia supernaturalis, sed accidens; hoc autem non est nisi virtus data ad elevandum intellectum, atque adeò ex natura sua deberet inhærente ipsi intellectui, ad cuius elevationem ordinatur.

73
Obiectio 3.

Tertius arguit idem Granado, quia species & habitus debent esse eiusdem ordinis, cum ex utroque constitutus integrum principium actus erogat. Sicut habitus ad actus fidei est supernaturalis, ita & species. Respondebat negando antecedens in vniuersum: nam sicut obiectum non debet esse eiusdem ordinis cum habitu, vel potentia cognoscitiva, ita neque species, quæ se tener ex parte obiecti, & supplet concussum illius. Differentia hæc est, quod obiectum cum non debet in hære potentia cognoscitiva, potest esse magis materiale quam illa, atque ideo intellectus spiritualis potest intelligere obiecta materialia: species vero quæ datur ad instruendam, & complendam potentiam cognoscitivam, ut ipsa sine concursu immediato obiecti possit adaequatè producere cognitionem illius, debet accommodari, & proportionari potentia in materialitate, atque ideo anima spiritualis debet recipere species spirituales obiectorum materialium, quia alias non possent recipi in subiecto adaequato spirituali. Quidam supernaturalitatem vero non requiritur, hoc proposito, sicut nec inter obiecta materialia, & habitum supernaturalem, per quem possunt cognosci.

74
Obiectio 4.

Quartus arguit, quia habitus scientiae infusa in Christo exigit species etiam supernaturales proportionatas illi habitui; ergo habitus etiam infusus fidei exigit species supernaturales, cum militet eadem ratio in utroque habitu. Respondebat negando consequentiam: ratio enim cur species scientiae infusa in Christo fuerint supernaturales, supposito quod fuerint supernaturales, ut cum probatiori intentio suppositi *disp. 20. de Incarnatione* *scit. 5.* non est, quia habitus erat supernaturalis, quam rationem ibi etiam impugnauit, sed quia non poterat dari species naturalis omnium creaturarum possibilium, vel etiam futurorum; cum species quidditativa naturalis supponat existentiam sui obiecti, & non possent supponi existentia omnia obiecta possibilia, vel futura, quare nulla potuit esse species naturalis, quæ ex omnia obiecta representaret: quam rationem latius explicui loco citato de Incarnatione.

75
Obiectio 5.

Quintus arguit, quia ad conclusionem supernaturalem exigitur præmissa supernaturales, ergo ad iudicium supernaturale requiritur etiam species supernaturalis, cum non minus requiratur species ad iudicium, quam præmissa ad conclusionem. Respondebat, antecedens non esse vniuersaliter verum: nam conclusio Theologica est supernaturalis, ut dixi *disp. 1. scit. 13.* & sequitur ex una præmissa aliquando naturali. Cur autem in discurso formalis fidei ex veritate, & revelatione Dei utraque præmissa sit supernaturalis, diximus eadem *disputat. 1. scit. 6.* & dicemus etiam sectiones sequentes.

76
Nonnulla in-
feruntur in
dictis.

Nunc ex dictis infero primò, quod dictum est de speciebus requisitis ad assensum fidei, dicendum est cum proportione de speciebus requisitis ad iudicium evidens credibilitatis, quod licet sit etiam

supernaturale, ut dicemus *disp. seq. species tamē, quæ ad illud requiruntur, possunt esse naturales, defumpta ab obiectis, & à predicatione & positione motuorum.*

Infero secundò, quid dicendum sit ad illud dubium, quod proponit idem Granado *disp. 7. num. 12.* an postquam aliquis habet actum fiduciæ, maneat in intellectu species supernaturalis producta ab eodem actu fidei supernaturali, quæ postea eiusdem actus recordetur. Ad quod respondet negatiuè, sed emanare solum speciem naturalem, cuius virtute postea recordatur actus præteriti. Nam licet res inferioris ordinis non possint producere effectum supernaturalem; potest è contra res supernaturalis producere effectum naturalem & inferiorem. Porro species illam non posse esse supernaturalem probat, quia alioquin actus memorie subsequens est supernaturalis; quod tamē repugnat, quia est certus, & recordarentur certò, quod habuimus actum fidei, vel charitatem supernaturalem, quod est omnino falsum, cum nemo certò sciat se exercere actus supernaturales, & aliunde actus supernaturalis non potest esse certus.

Totus hic discurſus difficultis est. Primo quia licet aliqua causa supernaturalis possit producere aliquos effectus naturales; id tamē peculiariter difficultatem habet in specie producta ab actu supernaturali. Alij enim effectus ideo sunt naturales, quia idem, qui sunt à causa supernaturali, possunt fieri ab alia causa naturali, & ideo sunt naturales, quia non superant vires causarum naturalium, à quibus possunt essent produci: species vero quæ remanent ex hoc actu fidei non posse vnuquam connotariat fieri ab alio actu naturali: si enim representaret aliud obiectum, & alio actu præteritum, non esset hæc eadem species, sed alia, quia hæc species per suam entitatem est representativa huius actus, & non alterius: ideo hæc species non potuit eadem fieri ab alio actu naturali, vel supernaturali, nisi ab hoc quem representat.

Deinde ratio, quæ probat speciem illam non posse esse supernaturalem, non est efficax: quia species illa, & actus memorie ex ea postea gentius nec certò nec in certò representat supernaturalem actu præteritam, licet generetur immediate ab obiecto, nempe ab ipso actu, est tamen confusa & solùm representata distincte a se solum sub ratione assensus ad tale obiectum. Sicut etiam de facto cognitionis reflexa, quæ experimunt nos hacten aliquem assensum naturalem, non representat certò, nec certò, an ille sit ens reale, vel mobile, sed solum, quod sit assensus: quia licet sit cognitionis intuitiva, est tamen confusa, nec potest reddi ratio omnibus prædicari sui obiecti.

Aliunde ergo dicendum est ex his, quæ inchoati in superioribus, & alibi latius explicati, ex actibus fidei, & aliis actibus supernaturalibus, relinqui in nobis species, quibus eorum actuum recordemur, quæ species non sunt simpliciter, & rigorosè supernaturales, sed solùm prelippolimè & secundum quid, id est, tales, quæ non possunt fieri, nisi posito tali actu supernaturali: ipso ratione posito debeantur non solum ordinis, & actibus supernaturalibus sed etiam ipsi naturæ, quæ quia natura intellectualis est, exigit species suorum actuum, quos haber, ut de ipsis possit redire rationem, & gubernare, ac regere suas operationes iuxta id, quod cognovit, & docuit;

sicut etiam cognitio qua Angelus cognoscit eundem Lazarum resurrexisse a mortuis, est praesuppositum supernaturale, quia non potuit esse in Angelo, nisi precedente miraculo resurrectionis, quod superat vires naturae: posita tamen resurrectione, deberet natura Angel, quod virtibus suis naturalibus cognoscere possit, hominem illum prius obiisse, & nunc iterum vivere atque ideo resurrexisse. Tales ergo sunt species relatae ab actibus supernaturales, & memoria, qua illorum recordamur: nempe supernaturales solum praesuppositum quotenus ad suam existentiam presupponunt necessarium aliquid supernaturale, sed tamen debite naturae intellectuali exsuppositione, quod sicut in nobis actus supernaturales.

SECTIO V.

An sint supernaturales apprehensiones praecedentes actum fidei.

80 **D**E hoc disputat idem Granado tract. 9. disp. 5. & affirmat, eas apprehensiones debere esse supernaturales, sicut dixit etiam de speciebus, ut vidimus sectione precedenti, quod etiam de aliquibus saltem complexis docet Ripalda tom. 1. de ente supernaturali disp. 49. num. 35. & disp. 60. & quidem, ut ibi dixi, facilius id admitti posset de apprehensionibus, quam de speciebus, quia posset dici, habitum infusum, eo ipso, quod habet virtutem producendi actum perfectum, & assensum circa aliquid obiectum, posse etiam producere actum minus perfectum circa idem obiectum, qualis est, simplex apprehensio, sicut in voluntate habitus infusus charitatis, vel misericordiae, v.g. qui potest elicere actus absolutos, videatur posse etiam elicere simplices complacentias circa suum obiectum, quia ratio non procedit in speciebus, ad quas producendas non datur habitus, sed haec accipiuntur mediatae, vel immediatae ab obiectis.

81 Ceterum non video sufficiens fundamentum, quod cogat ad exigendam supernaturalem in apprehensionibus, quae praecedunt actum fidem: & aliunde non videntur multiplicandi actus supernaturales sine necessitate, ne paulatim omnes actus intellectus faciamus supernaturales, quatenus plurimi, & frequenter possumus saltem mediatae deseruire ad actum supernaturalem. Quod periculum maximè virget ad hominem contra Granadum, qui ideo vult apprehensiones illas esse supernaturales, quia ad omne iudicium praerequiruntur apprehensiones, ergo ad iudicium supernaturale praerequiruntur apprehensiones supernaturales. Quod argumentum videtur probare multum, nimis non solum de ultima apprehensione proxime praecedenti actum fidei, sed etiam de aliis apprehensionibus remotis: nam sicut assensus fidei praerequit illam apprehensionem proximam representantem sine aliensu extrema, & connexionem inter illa, cuius connexioni assentimur postea per actum fidei: ita apprehensio illa praerequit alias apprehensiones praecedentes, sine quibus non possumus immediate habere apprehensionem illam ultimam: ergo sicut apprehensione ultima debet esse supernaturale, quia praerequit ad actum fidei supernaturalem; ita apprehensione penultima erunt supernaturales,

quia praecedunt & praerequiruntur ad apprehensionem ultimam supernaturalem: unde rursus idem argumentum fieri poterit de antepenultimis, & de aliis omnibus, donec perueniamus ad primam quae oritur a specie accepta a sensibus, vel a phantasia, atque ita cognitiones omnes intellectuales, quibus percipimus concionatorem, & concionem integrum, erunt supernaturales, quia ab iis saltem mediata procedit fides circa mystria Euangelica, quae proponit.

82

Vnde consequenter ad fundamentum illud, dicendum idem efficit in materiis aliarum omnium virtutum, circa quae licet possumus actus supernaturales, debere esse supernaturales apprehensiones omnes, & cognitiones etiam remotas deservientes ad voluntatem supernaturalem, v.g. occurrit occasio dandi eleemosynam indigenti, quod fieri potest cum merito, & per voluntatem supernaturalem, ut constat; quam voluntatem praeditum iudicium de honestate illius eleemosynae in his circumstantiis, quod iudicium est etiam supernaturale: unde apprehensiones etiam ultimae de illa honestate debent per te esse supernaturales: haec autem apprehensiones supponunt necessariam alias de indigentia pauperis, & de aliis circumstantiis, sine quibus apprehensionibus praecedentibus non potest haberi immediate illa ultima de honestate huius eleemosynae in his circumstantiis: illae ergo erunt etiam supernaturales, quia de Quinque, & praerequirunt ad illam aliam apprehensionem supernaturalem. Idemque dicendum erit de omnibus aliis apprehensionibus, quae interueniunt in obiecto illo examinando, & percipiendo. Quia sicut apprehensio ultima proponit obiectum, circa quod feratur practicum iudicium de honestate eleemosynae hic & nunc; ita apprehensiones aliae proponunt obiectum, circa quod ferantur apprehensiones subsequentes; unde notitia indigentiae proximi, & potestari illi subveniendi, & aliarum circumstantiarum deberent esse supernaturales propter eandem rationem. Atque adeo ferre omnes notitiae, quas accipimus, & apprehensiones in iis fundatae deberent esse supernaturales, quia ferre omnes deservire possumus saltem mediatae, & remotae ad aliquem actum virtutis, quem ea occasione circa obiectum aliquod possumus exercere, atque hac ratione maxima pars actuum nostri intellectus reducetur ad ordinem supernaturalem, quod non debemus concedere, sed contineere nos intra terminos debitos, eosque solum actus supernaturales concedere, ad quos dari habitus infusos colligimus ex Conclavi, & doctrina Patrum: habitum autem fidei solum sumus dari ad credendum, non vero ad audiendum, vel apprehendendum ea, quae nobis dicuntur. Porro nullam esse necessitatem ponend supernaturales eas apprehensiones, constabit ex solutione argumentorum.

82 **A**rgumenta contraria sententiae.

Primo ergo argunt, quia illustrationes praerequisita ad fidem sunt supernaturales, cum sint ex dono Spiritus sancti, ut colligitur ex Concilio Acausiano 2. cap. 7. dicente, *Heresico falli spiritu eos, qui dicunt, posse hominem conscientie predicatione absque illuminatione, & inspiratione Spiritus sancti.* Eiusmodi autem illustrationes maiori ex parte sunt apprehensiones, immo actus iudicij non ita propriè dicitur illustratio; ergo apprehensiones, quibus Deus illuminat hominem ad credendum, sunt supernaturales. Re-

spondetur, illustrationes illas præcedere ante voluntatem credendi, post illam enim necessarium consequitur assensus fidei à pia voluntate imperatus. Ante voluntatem verò credendi Deus illuminat hominem ad fidem, faciendo ut cognoscat credibilitatem mysteriorum, & obligationem illa credendi: quæ obligationem, & credibilitatem cognoscimus evidenter per actum supernaturalem iudicij non liberum, sed necessarium, per quod homo verè illuminatur à Deo solo faciente actum illum in nobis, sine nobis, hoc est, sine nobis liberè concurrentibus: quæ enim major illuminatio, quæ notitia euidens de credibilitate, & obligatione credendi: quædā verò homo non scit eam obligationem, & honestatem nondum censetur perfecte illuminatus, & posset dicere, se non habuisse lumen sufficiens, sed potius se ignorasse obligationem credendi: sufficit ergo, si iudicium illud euidens credibilitatis sit supernaturale: licet apprehensiones præcedentes sint naturales; neque eam prærequisitum ad lumen mediare, vel immediate debet esse etiam supernaturale: sufficit, si lumen ipsum sit supernaturale.

84

Adverte tamen, esse controversiam inter Philosophos, an ad voluntatem, quæ volum bonum, prærequiratur semper iudicium de bonitate obiecti, an verò sufficiat apprehensionis simplex, de quo fortasse dicemus *disp. 11. agentes de iudicio credibilitatis*. Nunc autem semper loquimur ex suppositione, quod apprehensionis sola non sufficiat iudicio consequenti. Nam, si supponas, quod sufficiat simplex apprehensionis, tunc fatendum est, illam simplicem apprehensionem, quæ sufficiens erit proximè ad voluntem credere, dñe esse supernaturalem; ex enim talis illa apprehensione propter peculiariter suum modum tendendi, ut in ordine ad mouendam voluntatem aequivaleat iudicio; quare eadem argumenta, quæ probant iudicium esse supernaturale, probabunt de apprehensione proximè præcedente ipsum iudicium, quæ aequivaleat iudicio in ordine ad voluntatem credendi. Loquendo verò, non de apprehensione ad iudicium credibilitatis, sed de apprehensione ad ipsum assensum fidei, quæ diuersa est, & diuersum obiectum habet, sicut diuersum est obiectum iudicij credibilitatis, & obiectum assensum fidei, hæc, inquam, apprehensionis non est, cur sit supernaturale: hac enim non aequivaleat actus fidei, cùm nec sit libera, sicut actus fidei, sed necessaria, nec per illam credamus Deo, sed solum apprehendamus obiectum credendum, quare ab illa non potest moueri voluntas completa, & proximè ad eos actus, ad quos debet moueri à fide, quia illa non est actus fidei, nec procedit à voluntate pia credendi, sed reperitur etiam in hæreto, qui habet omnia requirita ad credendum, inter quæ est illa apprehensionis, & tamen non vult credere, nec credit ex defectu voluntatis debite.

85

Secondo arguunt, quia ad iudicium prædictum aliquæ apprehensiones, ergo ad iudicium supernaturale præcedunt apprehensiones supernaturales. Respondetur negando Consequentiam, quia ad apprehensionem etiam requiruntur species, & tamen illæ possunt esse naturales, ut vidiimus *scilicet præcedentes*: & ad ultimam apprehensionem prærequiruntur aliae præcedentes, in quibus deueniuntur ad aliquam naturalem, & falso prærequiruntur etiam sensations, & actus phantasie

à quibus incipit cognitio fidei, & illa omnia sunt naturales: nec etiam ratio cogens est ad pondendas apprehensiones in eodem ordine supernaturales cum iudicio, quod ex illis sequitur.

Tertio arguunt, quia conclusio supernaturalis exigit præmissas supernaturales, ergo & iudicium supernaturale exigit apprehensiones supernaturales, cùm sit eadem omnino ratio. Respondetur distinguendo. Antecedens: exigit præmissam aliquam supernaturalem, concedo; exigit utramque supernaturalem, nego: nam conclusio Theologica supernaturalis procedit ex via præmissa naturali, ut *sapientia diximus*: & tunc negatur Consequentia: nam iudicium supernaturale nullam apprehensionem supernaturalem præquirit. Ratio autem, cur de facto non possit esse conclusio supernaturalis sine aliqua præmissa supernaturali, ea est, quia conclusio non potest de facto esse supernaturalis, nisi quando haberet aliquid motuum, seu obiectum formale partiale, ad quod de facto attingendum datus est habitus infusus: non potest autem actus conclusionis habere eiusmodi obiectum formale, quin alioquin etiam ex præmissis idem obiectum formale habuerit; quare habitus infusus, qui respicit illud obiectum formale, non minus concurret ad præmissam, quæ illud totaliter attingit, quam ad actum conclusionis, qui illud attingit solum partialiter. Hinc est, quod de facto conclusio supernaturalis semper supponat præmissam aliquam supernaturalem. An verò de possibili datur potest habitus infusus, qui ex se solum potest elicere actum conclusionis, non tamen circa præmissas, parum referit. Sufficit, quod ex hoc latenter capite non repugnaret, nec esset tunc inconveniens, quod ex præmissis naturalibus intellectus elevatus tali habitu elicere actus supernaturales circa conclusionem, cui tamen coniunctio non adhereret firmius, quam præmissis. Sicut de facto non adhæret firmius conclusioni Theologica, quam præmissa naturali, ex qua infertur.

Vnde reddenda etiam est ratio, cur de facto fides, quando per discursum formalem ex veritate, & reuelatione Dei infert assentum mysteriorum, præmitat etiam actus supernaturales circa præmissas, ut conclusio sit actus fidei supernaturalis, & non præmitat apprehensiones supernaturales. Ratio enim potest de ex his, quæ diximus *disp. 1. scilicet 6. vbi diximus præmissas*: etiam circa veritatem, & circa reuelationem Dei esse actus supernaturales elicitos ab eodem habitu fidei: quia habitus fidei infusus per se, & primario ordinatur ad credendum Deo ob eius auctoritatem, & testimonium, quare non magis per se ordinatur ad credenda mysteria, quam ad veritatem, & reuelationem, propter quæ creduntur mysteria, in modo magis per se respicere debet obiectum formale, quam materialia. Cum ergo non per accidentem, sed per se in ipso actu conclusionis afflentur veritatem, & reuelationem diuinam, non est, cur seorsim non possit eisdem assentiri per actus etiam supernaturales. Sicut charitas infusa, quæ potest elicere dilectionem proximi: propter Deum, potest etiam elicere actum dilectionis circa Deum solum, ex quo moueat ad diligendum proximum. Ideo ergo actus fidei in discursu formali prærequitur utramque præmissam supernaturalem, quia habitus infusus, à quo elicetur, non minus per se ordinatur ad obiectum formale virtutisque præmissæ, quam

ad obiectum materiale conclusionis, quare non est, cur non concurrat etiam ad actus circa praemissas. Vnde si aliquis unico actu crederet obiectum seu elatum simul propter motuum fidei, & propter motuum scientificum, prot diximus non repugnare. *disp. 2. sect. 3.* & hoc fieret per discursum formalem, tunc actus conclusionis presupponeret quatuor praemissas, & licet esset verè actus fidei, non tamen praequereret omnes illas praemissas supernaturales, sed duas solas, quibus attingeretur motuum fidei, nempe veracitas & revelatio Dei: alia autem duas praemissas essent naturales; quia fides non ordinatur ad earum motuum, & solum per accidens actus fidei attingeret illud propter concursum alia uero praemissarum naturalium. Ha itaque ratione non procedunt in apprehensione praecedente, que licet attingat idem motuum formale, quod attingit iudicium subsequens; non tamen afflentendo, sed simpliciter proponendo, fides autem non datur ad proponendum, sed ad credendum, & afflentendum, quare habitus non debet extendi etiam ad apprehensiones, sicut extenditur ad praemissas, in quibus afflentimur eidem obiecto formali.

88 Ultimo, & magis appareret posset aliquis arguere, quia habitus infusi voluntatis non solùm eliciunt absolutos, & perfectos circa sua obiecta, sed etiam actus imperfectos, & complacentias simplices supernaturales, que videntur esse gratiae illae, quae dicuntur infundi a Spiritu sancto, & appellari solent *inspirations*. Videntur autem eodem modo se habere apprehensiones simplices in intellectu respectu affensus, & iudicij, sicut complacentias simplices in voluntate, respectu contentus & voluntatis absolutae, ergo hec complacentias simplices eliciuntur ab eodem habitu infuso voluntatis, & sunt supernaturales; ita apprehensiones simplices circa obiectum iudicij erunt supernaturales, & eliciuntur ab eodem habitu infuso intellectuali.

Ad hoc tamen responderi potest, diuersam esse rationem de apprehensione, & de simplici complacentia; hæc enim verè est actus voluntatis amplectens idem obiectum, & propter idem omnino obiectum formale; caret tamen libertate propter inaduentiam ad difficultatem, vel malum, quod est in obiecto, vel etiam aliquando est libera sed non absoluta, sed affectus conditionatus: est tamen verè affectus ad illud bonum, & ideo non mirum, quod habitus, qui non respicit malum, sed bonum obiecti tanquam motuum adaequatum elicit illos etiam actus, & effectus. Apprehensio verò simplex non est affensus intellectus, nec absolutus, nec sub conditione, nec liber, nec necessarius, quia per illam intellectus non consentit, nec affirmat obiectum, sed quasi audit solum, id quod sibi proponitur: quare habitus, qui est ad consentiendum intellectualiter, obiecto, non debet a ipso extendi ad audiendum & apprehendendum id, quod ab obiecto proponitur. Adde, congruentiam maiorem fuisse, ut simplex complacentia esset supernaturalis, quam apprehensionis, quia gratia præuenientes in voluntate non poterant consistere in affectu absoluto, & deliberato, cum huc non fiat in nobis sine nobis, sed accedente libertate nostra: oportebat ergo ipsas complacentias simplices, quæ præueniunt libertatem nostram, esse supernaturales, & dona solius Spiritus sancti. At verò in intellectu gratia præueniens ad fidem potest

esse ipsum summum iudicium credibilitatis supernaturale, quod licet sit iudicium absolutum, est tamen necessarium, & ante omnem vim libertatis, atque ideo fieri potest à Deo in nobis sine nobis. Denique ratio vniuersalis, & à priori, cui simplex complacentia debeat esse supernaturalis, ea est, quod sicut naturalis cognitionis boni est principium sufficiens ad amorem naturalem illius, sive absolutum, sive conditionatum, & exigit concursum naturalem ad illum amorem; ita supernaturalis cognitionis boni est de se principium sufficiens ad illud amandum sive affectu ab soluto, sive conditionato supernaturali, & exigit concursum supernaturale ad illum affectum: omnis enim potentia cognitionis exigit potentiam appetitivam sibi proportionatam, & correspondentem; cum ergo bonum proponatur nobis per cognitionem supernaturali, v. g. bonitas Dei per actum fidei illam proponens, debet correspondere huic cognitioni supernaturali potentia appetitiva proportionata, & supernaturalis ad amandum illud bonum propositum, & debetur concursus ad amorem boni propositi per affectum proportionatum tali cognitioni, & per consequens per simplicem etiam complacentiam; quæ ex bono proposito oriri potest, & debet. Vnde cum ante simplicem complacentiam supponatur iam bonum diuinum v. g. cognitum cognitione supernaturali, non potest, nisi Deus denegat concursum supernaturalem, non oriri ex tali cognitione amor simplex seu complacencia etiam supernaturalis in bono proposito: quæ ratio non procedit in apprehensione simplici, ut constat.

DISPUTATIO X.

De voluntate necessaria ad credendum, & de eius supernaturitate & libertate.

- S E C T. I. *Vtrum omnis fidei affensus necessario dependeat à voluntate.*
- II. *Aliqua dubia circa voluntatem ad credendum requisitam.*
- III. *An voluntas credendi debeat esse in sua entitate supernaturalis, & formaliter honesta.*
- IV. *Vtrum omnes actus fidei sint meritorij.*
- V. *An voluntas credendi possit esse mala sicut denominative, & extrinsecè ab alia voluntate mala imperante.*

DIXIMVS virtutem fidei in sua latitudine sumptuam comprehendere non solum affensem intellectualem, sed etiam voluntatem piam credendi; quare postquam diximus de actu illo fidei, qui est in intellectu, oportet agere de eiusdem fidei actu, qui est in voluntate, & appellari solet actus pia affectionis: de qua primo videndum erit, an necessarij requiratur; deinde qualis esse debeat.

SECTIO